

BİR PARADİGMANIN ÖNEMİNİ YİTİRİŞİ

Haber Medyası Çalışmalarında Yanlılık ve Nesnellik

Robert A. Hackett*
Çev. Ayşe İNAL**

Bu makale haberde yanlılık konusunda yapılan geleneksel araştırmalarda benimsenen çok sayıda kilit varsayımın eleştirisi ile ortaya çıkmış olan görgül, yöntembilimsel ve epistemolojik tartışmaları özetlemektedir. Makalede tartışılan varsayımları şöyle sıralayabiliriz: 1. haber nesnel, dengeli olabilir, olmalıdır ve toplumsal gerçekliği yansıtmalıdır; 2. gazetecilerin ve yazar işlerinde karar alanların siyasal tutumları haberdeki yanlılığın temel belirleyicisidir; 3. haber içeriğindeki yanlılık varolan okuma yöntemleri ile ortaya çıkartılıp sergilenebilir; 4. en önemli yanlılık biçimi partizanlıktır. Makalede yapılan tartışmalardan, yapısal yönelim ve ideolojik etkililiğin partizan yanlılıktan daha yararlı kavramlar olduğu ve yanlılık ve nesnellik kavramlarının bir değerlendirme standardı olmaktan çıkarılıp araştırma konusu haline getirilmeleri gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Yanlılık veya onun çoğunlukla kabul gören karşıtı, nesnellik, pek çok kişi tarafından haber medyasının siyasal ve ideolojik rolü ile ilişkilendirilmektedir. Bu kavramlar yayıncıların kararlarını yönlendiren ölçütler olarak kutsanmış, aynı zamanda medya tarafından hayal kırıklığına uğratılan pek çok politikacı tarafından da

* Mass Communication Review Yearbook, cilt.5, 1985

** Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi.

kullanıldır. Spiro Agnew'un 1969 yılında yayın şirketlerini 'olumsuzluğu dillerine vurmuş gevezeler' olarak adlandırması belki de bir Amerikalı politikacı tarafından haber medyasının ideolojik yanlılığına yönelik en iyi bilinen saldırdır- burada eleştiri konusu olan medyanın radikal protestolara yönelik hoşgörüsü tavrıdır. Medyayı izleyen çıkar grupları da benzer terimleri referans olarak kullanmaktadırlar. Örneğin, Uluslararası Makinistler Birliği tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada (1981) ABD network haberlerinde işçilerden çok işverenden yana bir tavır benimsendiği iddia edilmektedir. Ve tabii ki, gazetecilerin kendileri yanlılık ve nesnellik kavramlarını kendi çalışmalarını değerlendirirken kullanmaktadırlar. Nesnellik Amerikan gazeteciliğinin 'amblemi' ve 'temel taşı' gibi tarif edilmektedir (Shudson, 1978, p. 9; Doll and Bradley, 1974, p. 268).

Bu tartışmalardan etkilenen akademisyenlerin de habercilik konusunda gerçekleştirdikleri çok sayıda çalışmada yanlılık ve nesnellik kavramlarını temel kavramlar olarak kullanmalarına şaşmamak gerekir. Breed'den (1955) Sigelman'a (1973) haber üretimi ile ilgilenen pek çok araştırmacı, gazete yayıncıları tarafından dayatılan yanlı yayın "politikaları" ve gazeteciliğin nesnellik ideali arasındaki ayrımı verili olarak kabul etmişlerdir. Çok sayıda içerik çözümlemesinin temel amacı, seçim kampanyalarına, çeşitli konulara, politikalara, kurumlara, siyasal hareketlere ve politikacılara ilişkin haberdeki yanlılığı ortaya çıkartıp sergilemektir. Agnew'un televizyon haberlerine ilişkin olarak vurguladığı "liberal" yanlılık iddiası çalışmaların pek çoğuna esin kaynağı olmuştur (Adams, 1978, p.20).

Ancak, medyanın ideolojik işleyişini açıklamaya yönelik analizlerde yanlılık ve nesnellik kavramlarının işe yararlığı gittikçe daha sık sorgulanır hale gelmiştir. Örneğin Hall, Connell ve Curti (1976, p. 91) yanlılığın; "TV nin politik olanla ilişkisini hiç bir biçimde ortaya koymayan bütünüyle yetersiz bir kavramsallaştırma olduğunu" iddia etmişlerdir.

Yanlılık-nesnellik ikilisine çok farklı eleştiriler yöneltilirken bu eleştirilerin çoğunun yöntembilimsel ve epistemolojik konular üzerine odaklandıkları görülmüştür. Makalenin amacı, sözü edilen eleştiriler içinde öne çıkan temel saptamaları özetlemektir. Bir sonraki bölümde geleneksel yanlılık çalışmalarının kilit önermeleri özetlendikten sonra bu önermeler sırasıyla tartışılacaktır. Son olarak, bir politik ve ideolojik kurum olan haber medyası üzerine yapılacak araştırmalara yol gösterici olmak amacı ile önerilere yer verilecektir.

YANLILIK VE NESNELLİK

Medyada yanlılık ve nesnellik kavramlarından genelde ne anlaşılmaktadır? Burada şematik bir sunum yapmayı seçtiğimizde sorunların tarihsel gelişimini ve aralarındaki nüans farklılıklarını dikkate almamış oluruz. (haberdeki nesnellik konusunda tarihsel bir tartışma için Shudson'nun 1978 ve Roscho'nun 1975 çalışmalarına bakınız.) Dilde ortaklaşılın pek çok tanım, haberdeki yanlılığı "olguların" aktarımına "yorumların" sızması olarak görür. MacLean'a göre (1981, p. 56); "Eğer bir öyküde yazarın yorumları ile anlatılan olgular arasında ayırım gözetilmiyorsa bu yanlı bir yazım biçimidir."

Bazı çalışmalarda haberdeki yanlılığın birbirleri ile tam tutarlı olmayan iki momentden oluştuğu belirtilmiştir. Birincisi, birbirleri ile yarışan görüşler arasında "dengeliğin" olmayışı; ikincisi ise, "gerçekliğin" taraflı bir biçimde "çarpıtılmasıdır". Doll ve Bradley haber yazımındaki yanlılığın eşanımları ve zıt anlamlarını belirlemek amacıyla gazetecilik ders kitapları üzerine yaptıkları çalışmada yanlılık tanımındaki bu belirsizliğe işaret etmişlerdir. Bir yandan, dengesizlik momentini "yan tutan", "tek yanlı", "taraflı" gibi eşanımlı ve "eşit", "nötr" ve "hakkaniyetli" gibi zıt anlamlı sözcüklerle tanımlanmaya çalışılırken, diğer yandan, bozulma-çarpıtılma momentine ise "doğrudan olmayan", "stereotipleşmiş" gibi eşanımlı ve "doğrudan", "olgusal olarak doğru", "hakiki" gibi zıt anlamlı sözcüklerle işaret edildiği bulunmuştur. Gazetecilik pratiklerinde dengelilik ve doğruluk her zaman birbiriyle uzlaşmayan iki hedeftir. Basit bir örnek verecek olursak, 1972 Amerikan seçim

kampanyasında, George McGovern kamusal mekanlarda rakibi Richard Nixon'dan daha fazla boy göstermiştir. Bu durumda eğer adayların sunumunda "dengecilik" amaçlanırsa bu kez de kampanya stratejileri ve kampanyanın gelişme yönünün çarpıtıldığı bir habercilik biçimi ortaya çıkacaktır.

Akredite haber kaynaklarının birbirlerine karşıt olarak ortaya attıkları görüşler dengeli biçimde sunulduğunda ise öne sürülen görüşler ve bunların doğrulukları arasında bir başka gerilim ortaya çıkar. Joe McCarthy'nin yaptığı mesnetsiz suçlamaların basında eleştirilmeden doğrudan yansıtılması gazetecileri bu gerilimi fark etmeye yöneltti ve bu olay sonrasında nesnellik kavramı, yoruma dayanan ve analitik bir haber yazım biçimlerini dikkate alarak tartışılmaya başlandı (Roscho, 1975, s. 48-57).

Habercilik kurallarındaki bu belirsizlikler, farklı işlevsel tanımlarda ve yanlışlık konusunda yapılan araştırmalarda kullanılan ölçütlerde yansımalarını buldu. "Dengesizlik" ve "çarpıtma" kavramlarının her ikisi birden konuya uyarlanarak kullanılmaktadır. Gerek "dengesizlik" gerekse "çarpıtma" kavramları belli araştırma çerçeveleri içinde farklı farklı uyarlandılar. Epistemolojiye ilişkin sorular bir yana bırakıldığında "çarpıtma", teknik açıdan verimli bir yaklaşımdır. Her araştırma ve tanımda çıkış noktası değişik olabilir; örneğin söz konusu olan bir politikacının konuşmasının bütününe deşifresi; haber yazılan olayın tarafları veya kendileri ile söyleşi yapılan haber kaynaklarının bakış açıları (Lang ve Lang, 1953; Lawrence ve Grey, 1969); polis adliye olaylarına ilişkin resmi istatistikler (Davis, 1952) veya işgücünün eylemleri ve iş bırakmalar (Glasgow Üniversitesi Medya Grubu, 1976) gibi... "Çarpıtma", dengecilik kavramının kullanılamayacağı durumlarda, diğer bir deyişle birbiri ile çarpışan aynı meşruiyet gücüne sahip farklı görüşlerin olmadığı durumlarda uygun bir kavram olabilir. Uluslararası ilişkilere ilişkin haberlerde böyle bir durum söz konusudur. Dış politika yazarken gazetecilerin Amerikan yanlısı ve karşıtı (özellikle komünist) görüşler arasında bir denge gözetmeleri beklenmez. Ancak, dış politika konularında varolan meşru görüşler arasında göze çarpan ayrılıklar mevcutsa (örneğin 1968 sonrasında

Viyetnam Savaşına ilişkin olarak ortaya çıkan farklılıklar gibi) bu görüşler arasında bir denge kurulmasına dikkat edilmelidir. Eğer dış politika haberleri gerçekliği belli siyasal çıkarlar doğrultusunda çarpıtıyorsa, o zaman yanlış oldukları iddia edilebilir. Çalışmalarında geleneksel yanlışlık yaklaşımını benimsememiş olan Chomsky ve Herman (1979), Üçüncü Dünya ülkelerinde yaşanan baskıların Amerikan medyasında çarpıtılarak haber olduğunu öne sürmüşlerdir. Bunun nedeni ise medyanın Amerikan siyasal ve ekonomik seçkinlerinin çıkarlarına bağımlı oluşudur. Chomsky ve Herman'ın odaklandıkları konu iki farklı parti görüşünün medyada sunumunu karşılaştırmak değil, alternatif görüşlerin medyada sunum biçimlerine ilişkin bir analizdir.

Haber sunumundaki dengelilik ve taraflara eşit yer verme, yanlışlık araştırmalarında en sık kullanılan ölçüttür. Amerikan İletişim Yasası ve Federal İletişim Komisyonu'nun haberde hakkaniyete ilişkin benimsediği doktrin, gazetecileri, "kamusal olarak önem taşıyan konularda karşıt tarafların görüşlerine yer vermeye" zorlamıştır. Böylece tartışmalı konularda farklı taraflar cevap hakkına kavuşur ve bu yolla siyasal adayların temsillerinde de eşitlik sağlanabilmiş olur (Brundage, 1972, s. 531-532, 537). Hepsi, haberlerde taraflara ayrılan zaman ve yeri ölçseler de ve haberde yer alan bildirimlerin vurgusuna ilişkin değerlendirmeler (olumlu, olumsuz, nötr) yapsalar da, yanlışlığı temsilde bir dengesizlik durumu olarak gören araştırmacılar yöntemlerinde zaman zaman birbirlerinden ayrılır. Araştırmalarda ortaklaşa benimsenen ilkelerin dışına çıkıldığı durumlarda yöntemsel açıdan bir çeşitlenme görülür. Örneğin McQuail yanlışlığın çok sayıda olası görünümünün var olduğunu öne sürer; belli bir görüşü destekleyen tartışma ve verilere yer verme; seçimi açık olarak belli etmeksizin taraflı biçimde olguların ve görüşlerin kullanılması; olgulara dayanabilecek bir haberde renklendirme amacıyla dil kullanımı ve bu yolla örtük biçimde de olsa bir yorum yapma; bir tarafa ilişkin olumlu noktaları göz ardı etme (McQuail, 1977, s.107).

Hofsetter ve Buss (1978, s. 518) yanlışlığın üç tanımlanmış biçimine karşı çıkarlar. Bunlar açıkça yalan söyleme, belli olguları

gereğinden fazla vurgulama yoluyla çarpıtma ve bazı değerleri abartıp öne çıkarmadır. Yazarlar, güncel tartışmalarda çok yaygın olarak kullanılan bu kavramların bilimsel araştırmalarda fazla işlevsel olmadığını öne sürmüşlerdir. Gazetecilik işine ilişkin normlar açıkça yalan söylemeyi ve çarpıtmayı pek sık başvurulan davranışlar olmaktan çıkarmıştır. Diğer yandan bu kavramlar yanlılığın ölçülebileceği nirengi noktaları olarak görülmemelidirler. Hofsetter ve Buss, yanlılığın, "bireylerin ve konuların dengesiz, eşitsiz ve hakkaniyetsiz ele alınmasına yol açabilecek" bir tür "seçicilik" olduğunu öne sürerler. Hofsetter (1976, s. 33-34) partizan seçimlerden veya habercilerin ideolojik tavırlarından kaynaklanan siyasal yanlılık ve aracın özelliklerinden veya tecimsel haber programcılığından kaynaklanan yapısal yanlılık arasında bir ayrım yapar. Benzer kitle iletişim araçları arasında benzerlik taşıyan, araçtan araca ise değişiklik gösteren haber yazma biçimleri yapısal yanlılığın temelini oluşturur. Aynı araçta görülen farklılıklar siyasal yanlılık olasılığını yansıtır. Yazarların belirttikleri gibi, bu yaklaşımdan yolar çıkan araştırmacılar "başka iddialar ve verilere dayanmaksızın" hangi yayın kuruluşunun yanlı olduğu konusunda bir türlü karar veremez (Hofstetter ve Buss, 1978, s.522). Bu yaklaşım tüm medyaya yayılmış yanlılık konusunu kavramak açısından da yine yetersizdir.

Bazı araştırmacılar, haber sunumunda gazetecilerin "görüşlerinin" haberde yer alan olgulara gizlice karışma biçimi ile ilgili olarak kullanılan tekniklerin özel bir ölçütünü geliştirmişlerdir. (Cirino, 1971, s. 134-179; MacLean, 1981, p. 30-46; Efron, 1971, s. 102-121)

Doll ve Bradley ise (1974, s. 258, 262) yanlılığı tanımlama girişimini bütünüyle terk etmişlerdir. Bunun yerine, yanlılığı olumsuz yönden, nesnelliğin olmama durumu olarak tanımlamışlardır. Nesnelliği işlevselleştirirken, öne çıkan parti ve adaylara eşit zaman ve konum verme, nötr ve nesnel bir dil kullanma, ulaşılan sonuçları destekleyen verilere yer verme, dengeli bir sunum izleme ve keyfi önermeler kullanmaktan kaçınma gibi pratiklere değinmişlerdir.

Kavramsallaştırma ve yöntembilim konusunda yukarıda değindiğimiz farklılıklara rağmen yanlışlık çalışmalarının hemen hepsinde aşağıdaki önermeler kabul görmüştür:

1. Medya gerçek dünyayı doğru ve dengeli bir biçimde yansıtabilir ve yansıtmalıdır. Yanlılık kavramı, olayları aktarırken, sıfır düzeyinde yanlışlığın veya tamamen nesnelliğin olabileceği bir durumu örtük olarak varsayar. (Bu varsayım bazen açık bir biçimde ortaya konur, örneğin, "Yanlılığın denetlenmesi demokratik kurumlara kavuşmak için ve insanların yansız siyasal enformasyon alma hakları için çok önemlidir." Hofstetter ve Buss, 1978, s. 528) Nesnellik ideali, olguların gazetecilerin yorum ve değer yargılarından ayrılabilmesi ve gazetecilerin gerçek dünyaya ilişkin olaylara mesafeli durabileceği varsayımları üzerine kuruludur. Gazetecilerin nötr bir dil kullanarak ve haber yazma tekniklerine uyarak okuyucularına doğruları veya aktarmak istedikleri anlamı iletebilecekleri varsayılır. Haber medyası günün en çok haber değeri taşıyan olaylarını takip edecektir ve bu olaylar aynı zamanda okuyucu için de en önemli konuları oluşturacaktır. Yansız medya, birbirleri ile çarpışan, meşru siyasal görüşleri nicel ve nitel açıdan dengeli bir yaklaşımla ele alacaktır.

2. Dengeli ve doğru bir haberciliğin önündeki en önemli engel, değerlerin habere girmesine izin veren ve sunumda seçici davranmaya yol açan, siyasal önyargılar ve toplumsal tutumlarıdır.

3. Haber içeriğinde siyasal yanlışlık ortaya çıktığı zaman, bu yanlış tavrı okuma ve kod açıklama konularında varolan araştırma yöntemlerini kullanarak sergilenip denetlenebilir.

4. Medyadaki en önemli siyasal veya ideolojik yanlışlık, belli bir siyasal aday, parti, politik tavrı ve çıkar grubunu farkında olmaksızın diğerlerine tercih etmektir.

Aşağıdaki bölümde bu önermelere ilişkin eleştirel görüşlere ve yaklaşımlara yer verilmiştir.

HABER GERÇEĞİ YANSITABİLİR Mİ?

Bir önceki bölümde, nesnelliğin gazetecilik pratiklerinde ölçütünü oluşturan iki kavram, "dengecilik" ve "çarpıtmama" arasında bir gerilim olduğundan söz etmiştim. Bu kavramlar pratiklerin yanı sıra epistemolojik düzeyde de çelişkiler içerir. Mannheimci, rölativist bir epistemoloji, yanlılıktan, birbirleri ile yarışan, ve uzlaşmayan, her biri kendi içinde (sınırlı ve kısmi) geçerli dünya görüşlerine dengeli biçimde yer vererek kaçınılabileceğinin altını çizer. Buna karşı olarak, çarpıtmadan uzak durma amacı, pozitivizmden yola çıkan ancak rölativizme karşı çıkan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım yanlı davranan bir gazetecinin geçici de olsa görünürlüğüne engellediği 'olguların' son kertede bilinebilirliğinin kabulü üzerine kuruludur.

Birbirleri ile uzlaşmazlıklarına rağmen, her iki yanlılık nosyonu epistemolojik eleştirilere hedef olmuştur. Skirrow (1979, s. 28-29), TV haberlerini dengesiz oluşlarından dolayı eleştirmenin, örtük olarak şu düşünceye dayandığını öne sürer; dengeli bir sunumla sağlanan çeşitlilik sonucunda gazeteci okuyucusuna doğruyu aktaracaktır. Skirrow'a göre, geçmişte BBC'de yayınlanan bir programda yapıldığı gibi "sömürü ve ırkçılık hakkında tarafsız bir tutum olabileceğini" iddia etmek gülünç bir şeydir. Sözü edilen programda Güney Afrika'daki siyahların yoksulluğunu ve üzerlerindeki baskıyı konu alan *Last Grave at Dimbaza* adlı film gösterildikten sonra bu filmin mesajı, "siyahları Soweto'da mutluluk içinde araba kullanırken gösteren" ve Güney Afrika hükümetince üretilen bir filmle "dengelenmeye" çalışılmıştır.

Gazeteciler, bilinçli olarak, herhangi bir soyut bilgi kuramından yola çıkmazlar. Epstein (1974, s. 44-77) televizyon kanallarının haberi dengeleme çabalarının, yönetimin gazetecilerin doğruyu söylemesi gerektiğine ilişkin taleplerine ve belli çıkarları savunan kanalların tutumuna karşı bir girişim olduğunu belirtir. Tuchman (1971-72), gazetecilerin haberlerinde birbirleriyle çelişen önermelere yer vermelerinin nesnellik sağlamayı amaçlayan "stratejik ritüeller" arasında yer aldığını belirtmiştir. Tuchman'a göre

gazeteciler bu şekilde davranarak kendilerini gelebilecek eleştirilerden korudukları gibi zamana karşı bir iş olan haber üretimini de gerçekleştirirler. Gazetecilerin günlük üretimlerinin bir parçasına dönüşen bu tür çabalar politik ve pratiğe yönelik girişimlerdir ancak felsefi dayanakları olduğu iddia edilemez. Pek çok durumda gazeteciler çok sayıda kaynaktan gelen ve birbirleri ile çelişen önermeleri, bunların doğruluklarını sınımaksızın yayınlarlar ve bu uygulamanın bütünü içinde örtük de olsa doğruya ulaşılacağına ilişkin bir düşünce vardır. Bazı durumlarda ise bu açığa çıkar. Epstein, ihtilaflı durumların haber olmasına ilişkin "dialektik modeli" aşağıdaki gibi tanımlar:

"Muhabir haber olan olayı geçtikten sonra hemen bir karşı bakış açısını verir ve sonunda kendi sentezini sanki 'hakikat' bu ikisinin arasında bir yerde yatıyor gibi aktarır." (Epstein, 1974; p. 67)

Böyle bir yaklaşım, ancak, farklı düşüncelerin geçerliliğini, onları üreten grubun kendi kısmi perspektifi ile açıklayan ve bu sınırlılık içinde ele alan toplumsal agnostisizm ve rölativizm üzerine kurulu bir konum benimsendiğinde epistemolojik olarak haklılaştırılabilir. Burada rölativizmin çok bilinen paradoksu kendini gösterir; peki o zaman haber üreten örgütlerin doğruluk savlarını haklılaştıracak olan nedir? Dahası, tam anlamıyla nötr olmaktan çok uzak olan bu tavırla bütünleşen haberdeki dengelilik anlayışı, medyanın politik arenada egemen olmuş gerçeklik tanımlarını yeniden üretmesi ile sonuçlanır.

Alternatif kavramsallaştırma olan ve gazetecilikteki nesnelliği olguların çarpıtılmaksızın ele alınması olarak tanımlayan anlayış da, pozitivizme yöneltilenlere benzer pek çok eleştiriye hedef olmuştur. Bu konum, gazetecilerin ve haber medyasının, hakkında haber yazdıkları toplumsal gerçekten ayrı, bağımsız gözlemciler olduğunu; doğru veya bilginin gözlemcinin ve gazetecinin üzerinde çalıştığı konuya ilişkin olarak takındığı tarafsız tutuma bağlı olduğunu; haber medyasının "doğru olarak" kullanıldığında nötr ve değerlerden arınmış olduğunu ve bu yolla "mesajın" doğruluğunu garantilediğini

ima eder. Bu, haber, yansız, şeffaf, dışsal gerçekliğin nötr bir yansıması olma potansiyeline sahiptir demektir. Haber aracılığıyla, gerçek dünyadaki nesneler ve olaylar bizlere "oldukları gibi" bilinir hale gelirler (Skirrow, 1979, s. 25,30).

Bu iddialara karşı çok sayıda eleştiri vardır. Bu eleştirilerden ilki, haber medyasının, toplumsal ve siyasal olayları temsil ederken bu olayları, öncesinde var olmayan biçimde yapılaştırarak sunduğunu iddia eder. Bu görüşü paylaşan araştırmacılar, haber medyasının bir "ayna" işlevi gördüğüne ilişkin "medya toplumsal gerçekleri yansıtır" yolundaki metaforu şiddetle reddederler. Altheide (1976), yerel TV haberlerinin, haber üretiminin örgütsel özelliklerine göre olayları bağlamından soyutlayıp "haber perspektifine" uygun yapay bir bağlama oturttuğunu iddia eder. Tuchman (1978), haberi biçimlendiren içsel faktörler olarak, haber toplama ağma (muhabirlerin konumlanması, kameraların konumlanması vb.), haber örgütleri içindeki bürokratik etkileşimlere ve haber değeri olan olay ve süreçleri tipleştirilmeleriyle oluşan habercilik ritmine işaret eder. Örgüt kuramından yola çıkan Epstein, Amerikan network haberciliğinin bakış açısını ve biçimini belirleyen en önemli etkenlerin şunlar olduğunu belirtir; birincisi habercilik işini geliştirmek karşılığında rating artışı getiren ve buna bağlı olarak reklam gelirlerini arttıran bir girişim değildir. Oysa yayın kanalları için temel izleyici kitlesini ekran başına çekmek rutin haber bültenlerinden sonra yayınlanan programların temel gereksinimidir. İkincisi; ulusal çapta haber örgütleri aracılığıyla, yerel olaylar da "ulusallaşır". Üçüncüsü ise federal hükümetin haberde doğruluğu sağlamak amacıyla yaptığı hukuksal düzenlemelerdir.

Diğer eleştirmenler, gazeteciliğin toplumsal yaşamı dolayımından ayrı olarak, dilin, olaylara ilişkin içsel anlamı veya doğruyu doğrudan aktarmayacağını belirtmişlerdir. Haberde bir olayın adlandırılması bile o olay üzerine yapılan bir değerlendirme ve olayın bir bağlama oturtulması demektir. David Morley'in sözleriyle: "olgularının önyargısız olarak yazılabileceği değer yargılarından arınmış nötr, tarafsız bir dil mümkün değildir, çünkü değerlendirmeler, bir kişinin gözlem yaptığı ve yazdığı dil ve

kavramların içinde gizlidir" (Morley, 1976, 246-247). Hall ve arkadaşları ise medyanın bazı suç olaylarına atıfta bulunurken "sokak soygunu" (mugging) adlandırmasını kullanmasına ilişkin şunları belirtmişlerdir;

"Gazeteciler yalnızca belli olayları tanımlamakla kalmaz aynı zamanda bu olayları belli bir bağlama yerleştirirler. Bundan sonra bu adlandırma ne zaman kullanılsa, bu bağlam, onunla birlikte kurulan anlamlar ve yan anlamlarla birlikte harekete geçer." (Hall, Critcher, Jefferson, Clarke ve Roberts, 1978, s. 19).

Hall (1982) yan anlamların, bir sözlükte yazılı anlamlar gibi, verili ve sabit olmadığını, fakat anlamlandırma üzerine girilen siyasal mücadelenin bir ürünü olduğunu iddia eder.

Olayların haber yazımı sırasında ve haber dili içinde dolayımın kaçınılmazlığını göstermek amacıyla yapılan çalışmalar, medyanın, üzerine gözlem yapıp haber yazdığı olaylardan ayrı durabileceği olasılığını da tamamen göz ardı etmez. Bu son önermeye toplumsal ve siyasal dünyanın önceden verili olmadığı, ve medyanın yansıtacağı "sağlam" bir gerçeklik olmadığı öne sürülerek karşı çıkmıştır. Anlamların hepsi toplumsal süreçler içinde inşa olunur. Dahası medya, bağımsız bir gözlemci olmak yerine, bu inşa sürecine aktif biçimde katılır.

Alltheide ve Snow (1979, s. 10, 12, 15, 146) modern Amerikan toplumunun "medya mantığı" ile yönlendirildiğini söyleyecek kadar ileri gitmişlerdir. Medya mantığı kavramı ile, elemanlarını farklı kitle iletişim araçları ve onların biçimlerinin oluşturduğu enformasyon aktarma ve sunma sürecine sürece atıfta bulunurlar. Daha önceki yüzyıllarda, medya, egemen kurumların biçimini yansıtmaktaydı. Fakat modern dönemde medyanın kendisi "diğer kurumların ayak uydurmaları gereken egemen güç" haline gelmiştir. Ve "tüm siyasal süreç, medya mantığına bağlı bir biçimde, medya için üretimin bir uzantısına dönüşmüştür".

Hiç kimse gazeteciliğin toplumsal yaşama ve siyasal sürece ilişkin rolünü anlamak için bu tür bir kaygan medya belirleyiciliği mantığı ile hareket etmek zorunda değildir. Bunun bir örneği Boortin'in "kurmaca olaylar" olarak adlandırdığı, daha önceden planlanmış olaylardır ve burada amaçlanan bir tür yeniden üretimdir. Haberciler için düzenlenen resmi açıklamalar, basın açıklamaları, medya için kurulan haberlere örnek oluşturur ve medya yoksa bunlar da zaten var olmazlar.

Bu tür olayların üretilmesinin yanı sıra haber medyası, yayınlarının yansıttığı varsayılan toplumsal ve siyasal eğilimleri de etkileyebilir. Televizyon, parti ile özdeşleşmenin ötesine geçerek, yayınlarında başarılı adayların özelliklerine de yer verdiği için saygınlık gören bir araç olmuştur. Bu konuya ilişkin karmaşık bir örnek Hall ve arkadaşlarının çalışmalarıdır. Bu çalışmada, a) İngiliz basınında "sokak soygunu" haberleri, b) yeni ortaya çıkan bu suç olgusuna ilişkin polis, yargı ve kamu oyunda artan duyarlılık, c) polis kayıtlarında "sokak soygunu" olaylarının artışı, d) ve İngiliz toplumunda bu konuya ilişkin ortaya çıkan moral panik arasındaki etkileşim araştırılmıştır. Basında yer alan suç haberleri ile devlet istatistiklerinin basit bir karşılaştırması (Davis'in 1952'de Colorado gazeteleri üzerinde yaptığı çalışma gibi) bu diyalektiği göz ardı eder. Dahası, bürokratik süreçler içinde ortaya çıkan istatistiklerin epistemolojik önceliğini sorgulamak yerine onları meşrulaştıran bir bakış açısını taşır.

Molotch ve Lester (1974, s. 105) 'olay' kavramını radikal bir sorgulamaya açmışlar ve buna bağlı olarak "yanlılık" kavramının üzerine kurulu olduğu anlayışı tartışmışlardır. Diğer bir deyişle, "medya, 'orada duran' ve dünyaya ilişkin 'önemli' olaylardan oluşan nesnel gerçekliğin bir yazıcısı-yansıtıcısı-göstergesidir düşüncesini" masaya yatırmışlardır. Aslında "olay" olarak görülenler toplumsal olarak belirlenenlerdir; bunlar dikkat etmeye alışık hale geldiğimiz olaylardır. Molotch ve Lester'in tanımına göre olay, zamanı sınırlandırmak amacıyla yaratıcı biçimde kullanılan oluşumlardır. Bu oluşumlar, deneyimlerini düzene kavuşturmaya çalışan birey (veya örgüt) için işe yaradıklarında olay haline gelirler. Farklı bireyler veya

kuruluşların birbirlerinden farklı ve hatta çelişen "olay gereksinimleri" olabilir ve bunun sonucunda gerçekliği farklı biçimlerde düzenlemeye veya tanımlamaya girişebilirler. Sonuçta şöyle bir durum ortaya çıkar: kazalar ve skandallar (ki bunlarda asıl kaynak resmi değildir) dışında çoğu basın haberi siyasal ve bürokratik iktidar sahiplerince ortaya çıkartılan "rutin haberlerdir". Haberi ortaya çıkartanlarla (siyasal veya bürokratik haber kaynakları) haberi aktaranların (gazeteciler) "olay gereksinimleri" birbirlerini bütünler. Benzer biçimde Fishman (1980, 2. ve 3. bölümler), kurumların işleyiş karmaşıklığı içinde ortaya çıkan "bürokratik süreçlerin", "olayları" medya için tanımlayan ölçütler oluşturduğunu öne sürer. Örneğin, gazeteciler "suçu", bürokratik olarak örgütlenmiş olaylar biçiminde ele alır, her olay suçun hazırlık aşaması ile başlar, suçun işenmesi ve tutuklanma ile sürer ve cezanın verilmesi ile son bulur. Buna karşılık, olayların kurumlaşmış örgütler içinde denetlenmesi, kurumsal yorum şemaları içinde görülmez olan, ancak başka bazı kurumsal ortamlarda görünür hale gelen "olay olmayanların" (non-event) yaratılması ile sonuçlanır. Böylece medya, siyasal ve bürokratik örgütler aracılığıyla oluşan toplumsal süreçlere büyüteç tutmak ve bu süreçleri meşrulaştırmak biçiminde de olsa, gerçekliğin *kurulmasında* aktif bir role sahiptir. Bu nedenle, toplumsal süreçlerin ve olayların dünyası ile, bunları *yansıttığı* varsayılan haber medyası arasında radikal bir ayrım yapılamaz. Hall'un belirttiği gibi gerçeklik, basitçe aktarılan bir olgular dizgesi gibi görülemez, fakat;

"gerçekliğin belli bir biçimde inşasının bir sonucudur. Medya 'gerçekliği' basitçe yeniden üretmez ama onu tanımlar. Gerçeklik tanımları, 'gerçek olana' ilişkin tanımların seçici biçimde temsil edilmesiyle ve bu temsilin içinde olduğu dilsel pratikler dolayımı ile taşınır ve üretilir. Bu süreç, seçme ve sunma, yapılandırma ve biçimlendirme işlemlerinin bütününe içine alan eylemlerin ve işlemlerin sürecidir. Bu, daha önceden varolan anlamların taşınması değil, ama *şeyleri anlamlı hale getirme* biçiminde ortaya çıkan aktif bir emek sürecidir." (Hall, 1982, s. 64)

164 Dolayısıyla dil (ve medya), söylemsel olmayan nesnelerin dünyasına doğrudan atıfta bulunabilen tarafsız bir aktarım aracı olarak değil, fakat yapılandıran, gerçekliği kuran bir araç olarak ele alınmalıdır. Hall'un belirttiği gibi (1982, s. 70-71) bu tartışmadan iki farklı epistemolojik konum çıkartılabilir:

"Kantçı veya neo-Kantçı bir konum, dil ve söylem içinde ve dil veya söylem için olanlar dışında hiçbir varlık yoktur diyecektir. Başka bir okuma ise, her ne kadar dilin dışında dünya varolsa da, biz onu ancak söylem dolayımı ile anlamlandırabiliriz biçiminde olacaktır."

İlk (Kantçı) konum, medyadaki yanlışlığın dışsal gerçekliği çarpıttığına ilişkin anlayışı daha kesin bir biçimde reddeder. Fiske ve Hartley'in iddia ettikleri gibi (1978, s. 161):

"Gerçeklik hiç bir zaman toplumsal insan tarafından ham haliyle deneyimlenemez. Sorgulanan gerçeklik ister doğanın açık gücü olsun, ister insanların başka insanlarla ilişkileri olsun, her zaman dilin dolayımlayıcı yapısından geçerek deneyimlenir. Bu dolayımın bir çarpıtma veya gerçeğin yansıtılması değil, gerçeğin kurulduğu etken bir toplumsal süreçtir."

Bennett'e göre (1982, s. 295), medyanın toplumsal gerçekliği tanımladığına ilişkin Hall'un iddiaları, "bir yandan, medyayı bir ayna gibi ele almayı aşmaya çalışırken, diğer yandan hala bu düşüncüyü canlı tutması açısından" yeterince radikal bir tavır değildir. Bennett, sadece medyaya değil fakat dile de uygulanan, toplumsal gerçeklik düzlemi ve temsillerin düzlemi arasındaki ayrımı elimine etmek ister. Ona göre anlamlandırma; "basitçe, edilgen biçimde önceden varolan gerçekliği yansıtan bir süreç olmayıp etken biçimde bilişsel dünyaları inşa eden bir süreçtir."

Bennett'e (s. 307-308) göre, "anlamlandırmanın çarpıtan sistemlerini" "bir doğru" ile kolayca dengelemek mümkün değildir. Gerçeği, hiçbir uyarılma yapmaksızın aktarmaya izin veren bir sistem yoktur. Bu durumda çözümlemeler, "işaret ve 'gerçeklik' arasındaki ilişkiyi incelemek yerine, işaretler arasındaki ilişkileri ve

ideolojik ilişkilerin yapılanmış alanında anlamlandırmanın anlamlandırma üzerindeki etkilerini incelemeye yönelmelidir".

Böyle bir konum, Althusser ve Balibar'ın "kuramsal sorunsal" kavramı ile veya Kuhn'un bilimin gelişiminde "paradigmaların" rolü ile işaret ettikleri ve pek çok toplum bilimci için daha alışılmış, bilindik bir konumdur. Kuhn'un iddiasına göre bilim, önermelerin ampirik olgularla doğrudan karşılaştırılması ile gelişmemiştir: "Normal bilim" yapıldığı dönemlerde bilimsel çalışmalar, sembolik genellemeler, geniş modellere duyulan inanç gibi "mâtafizik" yönelimler ve bilimsel değerler ve "örneklerin" (örneğin bilimsel disipline sosyalle olma sürecinin bir parçası olarak öğrencilere verilen somut sorun-çözümleri) bütünlüğünden oluşan egemen paradigma içinde gelişir. Kuhn için (1970, s. 77) doğa ile doğrudan karşılaştırma yoluyla kuramların yanlışlanması (çürütülmesi) bir "yöntembilimsel kalıp yargıdan" başka bir şey değildir. Kuhn'un öne sürdükleri, kuramların birbirleri ile karşılaştırılamayacağına ve her birinin kendi geçerlilik ölçütlerini oluşturduğuna ilişkin iddialar olarak ele alınabilir.

Benzer biçimde Althusser, bir sorunsalın yeterliliğinin ve uygunluğunun göstergesinin onun *içsel* bütünlüğü ve sistematikliği olduğunu iddia etmiştir. Sumner, (1979, s. 181) Althusser'e göre bilim, "kendini en iyi tarif eden kavramlar bütünü veya kendini en sistematik biçimde birleştiren anlamların alanıdır". Bu tür bir konum, idealizm ve teorizm hayaletini ortaya çıkarır ve aşağıdakine benzer eleştirilere hedef olur:

"Sistematik olma hiç bir garanti sağlamaz... kuram, gerçeğin net ve açıklayıcı bir biçimde 'bilişsel süreçler içinde ele alınmasıdır'. Bilimsel kuram sistematik olabilir; ancak, onun varoluşu sistematikliğiyle değil, doğayı, pratik görünümünün hareketlerini ve dolaylanmalarını açıklaması ve somut toplumsal ilişkilerin kuramsal ifadesi olarak harekete geçmesi ile ilgilidir."

Benim görüşüme göre, Hall'un yukarıda sözünü ettiği ilk (Kantçı) konum, anlamlandırma sürecinin kendi kendini belirlemesini abartan bir biçimde dilsel belirleyiciliğe doğru kayar ve dilsel olana toplumsal pratiğin diğer yönlerini göz ardı edecek biçimde önem atfeder. Medya haberlerinin gerçekliği yansıttığı veya çarpıttığı iddiasını reddetmek için bu konumu kabul etmek gerekmez. Ama aynı biçimde, gazetecilik (veya bilimsel) söylemlerin dayandığı, toplumsal olarak inşa edilmiş anlamların ve dilin dışında duran, kendinden menkul "olguların" varolduğunu da varsaymak gerekmez. Ve eğer gazetecilik, olguların anlamlandırılması üzerine girilen mücadele içinde yer alan bir pratikse, o zaman biz, haberi "gerçek" anlamları "çarpıtmakla" suçlayamayız. Sumner'ın belirttiği gibi "somut toplumsal ilişkiler" vardır. Gazetecilik yeterliliği, "somut toplumsal ilişkilerin bir ifadesi" olarak haberlerin ele alınıp sorgulanması ile değerlendirilebilir.

YANLILIKDAN İDEOLOJİYE

Yanlılık paradigmasının dördüncü varsayımı yanlılığı, bir parti, bir aday veya bir çıkar grubunun diğerlerinin önüne çıkması olarak tanımlar. Çok sayıda çalışmada medyanın, Demokratlar ve Cumhuriyetçiler, Liberaller ve Muhafazakarlar, bir yönetsel politikayı destekleyenler ve karşı olanlar arasında sürmekte olan yarış üzerine haber yaparken, taraflardan her ikisine de eşit davranıp davranmadığı sorusu sorulmuştur. (Doll ve Bradley, 1974; Efron, 1971; Hofseter, 1976; Lowry, 1971; Meadow, 1973; Pride ve Richards, 1974; Pride ve Wamsley, 1972; Robinson, 1983; Russo, 1971-72; Stevenson ve diğ., 1973)

Partizanca bir yanlılığın olmadığı durumlarda haber medyasının ideolojik olarak taraf olmadığını mı kabul edeceğiz? Hayır. Yanlılık ve doğruluğun seçimlere endeksli biçimde ele alınması çok sınırlı bir yaklaşımdır. Örneğin, partizanca bir yanlılık yaklaşımına dayanan araştırmalar kamusal siyasal tartışmaların alanına erişimin devlet tarafından düzenlendiği bir yapıyı verili olarak alır. FCC'nin sözleriyle, taraflara eşit hak tanıyan bir tutumun kuralları "Komünistlere veya komünist bakış açılarına zaman

ayırmak" demek değildir (Epstein, 1974, s. 64). Robinson'un belirttiği gibi (1978, s. 202, 206) daha önce yapılan yanlışlık çalışmaları seçim kampanyaları üzerinde durmuşlardır. Seçim kampanyaları gazetecilerin yanlış yazmamak konusunda en özenli olduğu haber konularıdır. Siyasal yanlışlık daha çok çıkar gruplarına ilişkin haberlerde ortaya çıkan bir sorundur. Bu durum bazı çalışmalarda vurgulanmıştır; örneğin Efron, haber medyasında nükleer güce karşı görüşlere yönelik bir yanlışlık olduğunu, Makinistlerin Uluslararası Örgütü ise (1981) işçilerin bakış açısından çok işverene yönelik bir yanlış tavır sergilendiğini bulgulamışlardır. Ancak Robinson'un yaklaşımı da çoğulcu, geleneksel yaklaşımın sınırları içinde kalma riskini taşır. Bu bakış, seçimlerin ve çıkarların yarıştığı ortamda ortaya çıkan ve sınıfsal yapıya dayanan iktidarı ve ideoloji ile bu iktidar yapısı arasındaki ilişkiyi göz ardı eder.

Medyada dengelilik hala bir araştırma ve tartışma konusu olarak önemini sürdürse de, eleştirel medya kuramcıları gittikçe daha fazla, geniş bir çerçeveye oturtulan ideoloji kavramsallaştırmasından yola çıkmaktadırlar. Aşağıda tartışıldığı gibi haberin bir ideoloji olarak işlev gördüğüne ilişkin görüş, haber mesajlarının iletişimcilerin güdülerini doğrultusunda çarpıtıldığı görüşüne temelde karşı çıkar. Hall (1982), medya çalışmalarında "yeni eleştirel paradigmanın" ortaya çıkmasını ideolojinin yeniden keşfine bağlar. İdeoloji kavramının tartışmalarda yer almaması ile boş bırakılmış olan alan, mesajların izleyiciyi yanıltmak veya belli düşünceler doğrultusunda ikna etmek amacıyla olduğu iddiasını taşıyan 'propaganda' kavramı ile, kısmen, yanlış bir biçimde de olsa doldurulmak istenmiştir. (Bunun bazı sonuçları bir önceki bölümde yanlışlık çalışmalarının yöntem bilimlerine ilişkin olarak tartışılmıştı.)

1960'larda ortaya çıkan kutuplaşma ve siyasal radikalleşme, ortodoks Amerikan toplum bilimini yönlendiren uylaşım kavramını sorgulamaya açarak ideoloji konusuna yönelik ilgiyi arttırdı. Örneğin Talcott Parsons'un çalışmalarında toplum, kendiliğinden, merkezi bir değer sistemi etrafında bir araya geliyor olarak düşünüldü. Bu uylaşımın ne kadar derin ve geniş olduğu, sınıflı bir toplumda nasıl ortaya çıktığı ve kimin çıkarlarına hizmet ettiği gibi sorular çok

seyrek olarak ortaya atıldı. Ancak bu yaklaşımlarda bir süre sonra çatlaklar ortaya çıkmaya başladı. Örneğin sapkınlık üzerine yapılan toplumbilimsel çalışmalarda "oyunun kurallarını tarif etme gücü" ve bununla ilişkili olarak sapkınlığı tarif etme gücü bir sorun haline geldi ve soru işaretlerine neden oldu. Kurallar kimin çıkarları için tanımlanıyordu? Benzer biçimde siyaset biliminde 'güç-iktidar' kavramı yeniden tanımlandı. İktidarı, karar verme süreçlerinde gözlenebilir olan bir şey olarak tanımlanmaktan vazgeçildi. İktidar, siyasal olarak tehtitkar konuların politik alanın dışında tutulması becerisi, görece olarak güç sahibi olmayanların isteklerini ve kendi çıkarlarına ilişkin algılamalarını etkileme kapasitesi olarak tanımlanmaya başlandı (Hall, 1982, s. 60-65). Bu gelişmeler ideoloji konusunda kuramsal ve ideolojinin medyada düşünceleri yayan, istekleri etkileyen ve toplumsal gerçekliği tanımlayan rolüne ilişkin görgül çalışmaların gelişmesi için de itici bir güç oluşturdu. Gelişmelerin ışığında, çok önceden beri vurgulanan medyanın "pekiştirici" etkisi, muşruyetin tesisi veya hegemonik sürecin bir parçası olarak yeniden yorumlandı.

İdeolojiyi neyin oluşturduğu ve nasıl tanımlandığına ilişkin tartışmalar konusunda çok sayıda yayın yapıldı. Bu kavramı modern toplumsal düşünceyle tanıştıran Marksist geleneğin içinde bile "ideoloji" çok çeşitli biçimlerde tanımlanmaktadır. Aşağıda, "yanlılık" kavramını nasıl aştıklarını ve geride bıraktıklarını göstermek amacıyla bu kavramsallaştırmalar arasında öne çıkmış olanlar ve bunların medya çalışmalarında kullanılma biçimleri ele alınacaktır.

Her ne kadar gazetecilerin yaptıkları işe ilişkin ideolojileri üzerine çokça şey söylenmişse de aşağıdaki üç kavramsallaştırma, bu söylenenlerin bir kısmından farklı olarak ideolojiyi "bütünsel" toplumsal bir olgu olarak ele alan yaklaşımlara dayanmaktadır:

1. Belli bir toplumsal sınıfın karakteristiği olan ve-veya bu sınıfın siyasal ve ekonomik çıkarlarını açığa vuran düşünceler, değerler ve önermeler sistemi olarak ideoloji. Bu düşünceler gerçek toplumsal ilişkilerin bir "çarpıtılması" olarak veya buna alternatif

olarak "gerçek" sınıfsal çıkarlara karşıt bir şey olarak algılandığı sürece "yanlış bilinç" kavramı bunlar için kullanılabilir.

2. Kapitalizmin, günlük, olağan görünüşleri olarak ideoloji. Örneğin, ücretler emeğin hakça bir karşılığı olarak ve malların mübadelesi kişiler arasında eşit bir alışveriş olarak *görünüm* kazanır. Bu görünüşler kapitalist üretim ilişkilerinin pratik gerçekliğine tekabül ettikleri için, basitçe "yanlış bilinç" şeklinde bir tarafa bırakılamazlar. İdeoloji, Hall'un belirttiği gibi (1977, s. 322-325, 337-338) kapitalist toplumsal ilişkileri "doğallaştırarak sistemin karşıtlıklara dayanan temellerini (sınıf egemenliği, sistemin sınıf-sömürüsüne dayanan doğası, bu sömürünün üretim sürecindeki kaynakları, ekonominin bu üretim biçimindeki belirleyiciliği...) belirler, gizler veya bastırır".

3. Kapitalist üretim ilişkileri için gerekli olan öznelin yaratılması veya konumlanması, öznel kimliklerin kurulması (Althusser, 1969-1971, s. 127-186).

Yukarıda ideoloji kavramına ilişkin sıralanan üç yaklaşımın ortak vurgusu ideolojinin başta sınıf ilişkileri olmak üzere toplumsal koşullar içinde kök salmış oluşudur. İkinci ve üçüncü yaklaşımlar ekonomik taban üzerinde asılı duran bir üst yapı kavramından uzaklaşarak, ideolojiyi üretim ilişkilerini oluşturan ve yeniden üreten bir öge olarak ele almaya doğru kaymıştır.

BİR ÇERÇEVELEME OLARAK İDEOLOJİ

İlk kavramsallaştırmaya dayanan araştırmalar (sınıf çıkarları veya devletin gücüne hizmet eder biçimde "dünyanın resmedilmesi" olarak ideolojiyi ele alan çalışmalar), geleneksel yanlışlık yaklaşımından en az uzaklaşanlardır. İdeolojinin görünüşleri yanlışlık çalışmalarını yapan araştırmacıların yabancı olmadıkları bir biçimde ele alınmıştır. Örneğin Chomsky ve Herman (1979, s. 3-79) özgür basının Amerikan emperyalizmine bağımlı konumunun ipuçlarını şu pratikler içine gözlemişlerdir: medyanın konuları kapsamlı bir biçimde ele almaması; olguların seçici biçimde vurgulanması; Amerikan yanlısı haber kaynaklarının görüşlerine eleştirmeksizin çok

yer ayrılması; aşırı komünist iddiaların bir bağlama oturtulmaması; Amerikanın ve yandaşı ülkelerin eylemlerinin olumlu bir biçimde tanımlanması; "terörizm" ve "polis operasyonu" gibi etiketlerin çağrışımlarla yüklü olması; ve hatta Amerikan medyasının bazen dosdoğru yalan söylemesi. Seçilen yaklaşıma değilse de yanlılığa ilişkin bu tür kanıtlara geleneksel yanlılık çalışmalarında da rastlanmaktadır.

Sınıfsal yanlılık taşıyan "dünyaya ilişkin resimleri" medyada araştırmak elbette ki bir partiden, bir adaydan veya herhangi bir gruptan yana olmaktan çok daha geniş ve ileri bir girişimdir. İngiliz televizyonunun endüstriyel ilişkileri nasıl sunduğuna ilişkin araştırmasında Glasgow Üniversitesi Medya Grubu (1976, s. 267) şunları öne sürmüştür:

"Bizim analizimiz televizyon haberleri belli kişiler ve kurumlara daha fazla yer ve statü vermek yolu ile yan tutuyor iddiasından daha ötelere gitmektedir. Yanlılık iddiasına dayanılarak yapılan eleştiri kaba ve ayrıntılar üzerinde durmayan bir eleştiridir. Yaptığımız daha derin bir analizdir ve bu analiz, televizyon haberlerinin çizdiği, topluma ilişkin ve özellikle de endüstri toplumuna ilişkin resimle ilgilidir. Bu resmin en yıkıcı yönü... toplumun endüstriyel ve ekonomik sorunlarının sorumluluğunu iş gücünün kapısının önüne bırakmasıdır."

Haber "çerçeveleri" nosyonunun arkasında da benzer bir kavramsallaştırma yatmaktadır. Gitlin (1980, s. 7) medya çerçevelerini "sembolik üretime katılanların söylemleri rutin biçimde organize ettikleri sözlü veya görsel sunum, seçim, vurgu ve dışarıda bırakma yoluyla ortaya çıkan bilişsel, yoruma ilişkin ve sunuma ilişkin kalıcı biçimler" olarak tanımlar. İngiliz basınında endüstriyel çatışmaların sunumu üzerine bir araştırma yapan David Morley (1976, s. 246), gazetecilikte "olayların sunulduğu ve bu sunum sırasında egemen anlamlandırmalara öncelik veren temel kavramsal ve ideolojik çerçevenin" dengelilikten daha önemli olduğunu belirtmiştir. Morley 1973 gaz grevinin sunumunu şöyle özetler:

"programlar bazen şöyle dengeleniyordu, bir yandan gaz kurulunun sözcüsünün, grevler sırasında gaz basıncının azaltılması ile toplum için bir tehlike olduğu yolundaki iddialarına, bir yandan da, sendikanın temsilcisinin güvenlik önlemlerinin alındığına ve bu nedenle tehlikeli bir durumun olmadığına ilişkin iddialarına yer veriliyordu. Fakat çalışmada esas olarak grevin, nasıl ve neden, belli temalar -bu olayda olası tehlikeler üzerine yoğunlaşarak- içinde ele alındığının incelemesi gereklidir." (Morley, 1976, s. 246)

Bir Amerikan örneğini ele alacak olursak: El Salvador'daki ihtilafa ilişkin televizyon haberleri, Reagan yönetimi sözcülerinin, isyancıların Sovyetler'den ve Küba'dan yardım aldıklarına ilişkin iddialarına yer vermiş olabilir. Bu sözcülerin iddiaları yönetimin iddialarının doğruluğunu sorgulayan diğer politikacıların görüşleri ile dengelenmiş olabilir. Fakat araştırmacı bu ihtilafın neden Komünizm tehlikesinin bir potansiyel uzantısı gibi ele alındığını da (ve belki de, ABD "ulusal güvenliğinin neden hep bir potansiyel "tehdide" göre tanımlandığını da sorgulamalıdır. Her sorun gibi bu soruna ilişkin olarak da çok sayıda farklı bakış açısı geliştirmek mümkündür -örneğin Salvador halkının sırtını ABD'ye dayamış rejim tarafından öylesine baskılanmasının onları nereden olursa olsun yardım almaya itmesi gibi. Eğer ihtilaf zenginler ve yoksullar arasında ortaya çıkan bir anlaşmazlık olarak çerçevelenmiş olsaydı, yardım konusu en iyi ihtimalle ikincil öneme sahip bir sorun haline gelirdi.

* Bu tür bir çerçevelendirmenin gazetecilerin bilinçli olarak yaptıkları bir şey olması gerekmez. Bu çerçeveler, bir haberin, izleyicisi için anlamlı olması amacıyla, gazeteciler tarafından bilinçsiz olarak edinilmiş toplumsal yaşama ilişkin iddiaların içine farkında olunmaksızın yerleştirilmesi sonucu olabilir. Glasgow Üniversitesi Medya Grubu (1980, s. 402) haberlerin ve egemen toplumsal ideolojilerin birbirleri ile tamamen ilişkili olduklarını iddia etmiştir. Bu, habere ait "olguların" arasında ve bu olgularla, bir izleyici olarak bizlerin anlamlandırmamıza yardımcı olan arka plan varsayımlar arasında kurulan bir ilişkidir. Benzer biçimde Hall (1982, s. 72) belli görüşlerin "açık biçimde yanlı veya çarpıtılmış olmalarından dolayı değil fakat sınırlı bir ideolojik matrikse dayanarak

oluşturulduklarından dolayı" ideolojik olduklarını öne sürmüştür. Bu matriks, dünyayı anlamlandırmak amacıyla başvuru ve toplumsal ve tarihsel bağlamı ile sistematik olarak sınırlanmış kurallar ve kavramlar dizgesidir. Niyetleri açıkça aldatmak veya yönlendirmek olmasa da, gazeteciler tarafından ayırdına varılmadan harekete geçirilen bu dizge veya matriks bir "derin yapı" oluşturur.

Hackett
Belki de televizyon haberlerinin yansızlığını ve tarafsızlığını uzlaşım kurma biçimleri, altta yatan bu tür ideolojik önermeleri dikkatten uzak tutar. Böylece birbiri ile yarışan politikacılar arasında bir "denge" kurma ve "bir öykünün iki tarafına da" yer verme çabası, izleyicinin dikkatini, olayların neden belli temalar içinde ele alındığı, veya neden belli bir konunun "sorun" olarak tarif edildiği ve neden belli kişilere (genellikle bürokratik kuruluşların resmi görevlileri veya üst düzey politikacılar) söz konusu sorunu tanımlama hakkı tanındığı gibi sorulardan uzaklaştırır. Bu nedenle, gazetecilerin yansız bir sunumun biçimlerine sadık kalmaları gerektiğini savunmak pek de işe yarar bir tartışma değildir, çünkü bu uzlaşım sunum biçimleri haberin ardında yatan ideolojik çerçeveyi gizlemekte oldukça etkilidirler.

DOĞALLAŞTIRMA OLARAK İDEOLOJİ

Tartışma bir adım daha ileri götürülebilir: gazetecilikte yansızlığı sağlamak amacı ile uyulması beklenen kurallar yalnızca TV haberlerindeki ideolojik mesajları gizlemekle kalmazlar, bunlar televizyonun ideolojik işleyişinin önemli bir parçası haline gelirler. Yukarıda verilen kavramsallaştırmalardan, ideolojinin toplumsal ilişkileri "doğallaştırdığının" iddia edildiği ikinci tanımına geçerse söylediklerimiz daha iyi anlaşılır. Bu tanımda söz konusu olan, parlamenter devlet aracılığı ile uygulanan siyasal iktidar ilişkileridir. Hall, Connell ve Curti (1976) yayıncılık ve devlet arasında, İngiliz televizyon programcılığında güncel olayların sunumunun biçimlemesi sürecinde ortaya çıkan ilişkiler üzerinde durmuşlardır. İddiaları, yayıncılığın bir bütün olarak siyasal sistemi desteklemesi düşüncesi üzerine temellenir, fakat bu, bir partiye diğerinden daha ayrıcalıklı bir yer vererek dengelilik ve yansızlığın kurallarını ihlal

etmek biçiminde bir destek verme değildir. İdeolojik işlev burada iki katlıdır. "Güncel olayları" ele alırken TV, sorunların siyasal arenada yaygın kabul gören tanımlanma biçimlerini büyük ölçüde benimser ve pekiştirir. Önde gelen partilerin sözcüleri medyaya erişim açısından ayrıcalıklı bir konuma sahiptir ve erişimdeki ayrıcalıklarını kullanarak kendi tanımlarını medya aracılığıyla yayma olanağı bulurlar. Bu süreç uyuşmanın (yerleşik partiler tarafından oluşturulan) dışında kalmış olan görüşlerin -eğer bu görüşler bir nebze dikkat çekiyorlarsa- irrasyonel veya gayri meşru olarak algılanmasını beraberinde getirir. Medya, siyasal konuları ele alma biçimleri ile (alternatif konulara ve siyasal görüşlere yer vermeme pahasına), bir yandan, "seçimlere dayanan parlamenter çerçevenin uygunluğunu" yerleşik bir görüş olarak sunar, diğer yandan parlamenter hükümetin kendisini meşrulaştırır. Güncel olaylara ilişkin haber programlarında televizyon gazetecilerince yapılan iş, "Parlamenter Devlet biçimini evrensel bir düzeye çıkarmak -ve tarihin gücünü ve zaman içinde yaşanan değişimleri göz ardı ederek, bu biçimi nötr ve tüm toplumsal formasyonlar için geçerli bir biçim olarak sunmak- açısından" kritik bir öneme sahiptir (Hall et al. 1976, s. 92).

Fakat televizyonun bu ideolojik işlevi, yansızlık ve dengelilikten ayrılma veya onlardan sapma ile değil, tam tersine yansızlık ve dengeliliğin yerleşik kuralları aracılığıyla oluşur. Hatta;

"erişim sisteminin, parlamenter ve parti siyasetinin otoriter sözcülerinden yana doğru "kayması" çok gizlenebilir bir sır değildir. Bu yayıncıların bakış açısından dengeli bir sunumun ne olduğuna ilişkin bir şeydir... Diğer bir deyişle medya, televizyon güncel haberciliğinde, siyasal gücü ve bunun egemen işleyiş biçimini yanlış (ideolojik) bir biçimde yansıtmaz: medya varolan yapıyı ve güç biçimini olduğu gibi yansıtır ve sunar. İktidar medyada değil, onun dışında, devlet ve politika içinde bir yana doğru kaymış durumdadır." (Hall et al., 1976, s. 92)

Beniëtt (1982, s. 306) medyanın ideolojik işlevini bu anlamda "bir 'ikili aldatma' sistemi, kamusal tartışma alanındaki çelişkili durumun ideolojik biçimi" olarak tanımlar; "bunun sonucunda

kamusal tartışma alanının bütünüyle açık ve özgür olduğuna ilişkin bir yanılsama veya illüzyon yaratılır".

Yukarıdaki iddiada pek çok bağlantıyı eksik bırakılmıştır. İlk olarak, eğer biz kapitalist devletin (ve onun siyasal temsil ve tartışmayı yapılandırma biçiminin) gerçekten demokratik ve popüler olduğuna dair bir inanç besliyorsak, erişimin egemen partilerin sözcülerinden yana doğru "kaydığna" ilişkin önerme, bize çok da anlamlı gelmeyecektir. İkinci olarak, bu tartışma sınıf iktidarının uygulanmasını, büyük ölçüde medyadan devlete doğru kaydırır. Bu yaklaşım burjuva basınının sol bir hükümete karşı kışkırtıcı davrandığı durumları (örneğin Allende yönetiminde Şili'de olduğu gibi) ele alırken yetersizdir. Üçüncü olarak, bu yaklaşımı paylaşanlar, rutinleşmiş bir kriter olan nesnelliğin diretildiği özel mekanizmaları ve buna bağlı olarak devlet ve egemen partilere yapısal yönelimi tartışmazlar. Dahası, şu soru bir yanıtı kavuşmalıdır: hangi faktörler (devlet iktidarının dışında) yayıncılar ve onların izleyicileri tarafından bu rutin ölçütlerin sorgulanmaksızın etkili ve güvenilir olarak kabulünü sağlar?

Bu tür itirazlara karşın yukarıda özetlenen tartışma yayıncılıkta "yansızlığının" ideolojik rolüne ustaca dikkat çekmektedir. Ian Connell (1980, s. 140), İngiliz basınında "Toplumsal Sözleşme"nin (İngiliz hükümetinin 1970'lerdeki ücret artışlarının "gönüllü" olarak sınırlanmasına ilişkin politikası) sunumu üzerine yaptığı çalışmada bu tartışmayı genişletir. Televizyonun, egemen siyasal görüş açılarını "sağ duyu", "ortalama kamu oyu" veya "uylaşım" olarak kabul ettirmede sağlamış olduğu başarının önkoşulu, TV haberlerinin, habere konu olan gerçek olaylardan ayrılması ve parçalanmasıdır. Başka bir deyişle televizyonun ideolojik işleyişi, içeriğini ideoloji *dışı* olarak, başka bir deyişle sınıfları aşan ve ideolojinin ötesine geçen kamusal ve ulusal çıkarlarla uzlaşmış biçimde sunması ile ilişkilidir. Bu televizyonun "biz" (ulus, halk, tüketiciler, TV gazetecileri) dediğinde ideolojik davranmaması demektir; "biz" iyiyi, doğru olan sağ duyuyu temsil edendir. Sorun orada duran "onlarla" (grev yapan sorumsuz işçi grubu, işlevsiz ve çıkarıcı bazı memurlar) ilgilidir; onlar ideolojik

olarak güdülenmiş olanlardır veya yine onlar kendi dar çıkarlarını kamu yararının üzerinde tutanlardır. İçeriklerinin bütünlüğü içinde ideolojik olarak belli bir grubu destekleyen, örneğin, yönetimin görüşlerini işçilerinkinden önde tutan ve bu yolla ideolojik bir etki yaratan sanki televizyon değildir.

Televizyonun olayları ele alma biçimleri ile bu olaylara bakarken yaptığı ideolojik ayırım, televizyon haberlerinin izleyiciyi konumlandırma biçimi ile paraleldir: izleyiciler medya çalışanlarının seslendiği edilgin bireylerdir. İzleyicinin bu konumu haberlere kaynaklık eden veya haberleri yapan kişilerin konumundan ayrı ve ona karşıt bir konumdur. Bu ideolojik işleyiş, bu konumlanma, iki farklı nedene bağlıdır. Birincisi, söz konusu durum, TV haberlerinin görsel sunumuna ait kodların içine işlemiştir. Örneğin, az sayıda istisna dışarıda bırakılırsa, sadece gazeteciler kameraya seslenme ayrıcalığına sahip olan kişilerdir; kendileri ile söyleşi yapılanlar veya açıklama yapanlar belli açılardan görüntülenirler. İkinci olarak, televizyonun yaptığı bu ayırım halihazırda yerleşik olan bir ideolojiyi yeniden üretir- "bir bütün olarak ulusun"; "edilgenler" (tüketiciler, vergi verenler, kamu, sessiz çoğunluk gibi) ve "eyleyenler" (politikacılar, sendikalar, militanlar, vb.) olarak iki gruba ayrılacağına ilişkin görüşü yeniden kurar. TV haberleri, eyleyenlere sözel olarak işaret etme biçimleri ile bu iki grubu kendi içinde meşruiyet düzeylerine ve/veya temsililiklerine göre bir hiyerarşi içinde ele alır/Gibson (1980, s. 100-101) benzer bir noktaya deyinmiştir: televizyon görüşülen kişileri ikiye böler, birincisi söylemsel "yetişkinlerdir" ve onlara kendi görüşlerini belirtme izni verilir, diğerleri ise slogancı "çocuk" konumuna indirgenir.

ÖZNELERİ ÇAĞIRAN, KONUMLANDIRAN İDEOLOJİ

Televizyonun yansız ve nötr olduğuna ilişkin düşüncenin ideolojik sonuçları, yukarıda belirtilen üçüncü ideoloji kavramsallaştırmasını benimseyen kuramlarda daha da merkezidir. Bu yaklaşım televizyonun öznelere çağırması ve konumlandırmasını vurgular. Bu durumu resmetmek amacıyla aşağıda, gerçekçilik üzerine yapılan çözümlemeler ve çözümlemelerde öne sürülenlerin

televizyon izleyicisinin belli bir konum almaya çağırılması süreci ile ilişkisi üzerine odaklanacağım.

Bilgiyi olanaklı kılan sürecin bir parçası olarak söylem, öznelere belli biçimlerde konumlandırmaya hizmet eder. Televizyon haberlerinin söylemi (veya söylemleri, Barthes'ın (1964-1967) belirttiği gibi televizyon görsel, sözel ve diğer düzlemlerden oluşan karmaşık bir sistem olarak görülebilir) belli özne konumlarını hedefler. İzleyici mesajı okumak veya kod açıklamak üzere belli bir konumu kabul etmeye davet edilir. Coward ve Ellis'in (1977, s. 50) belirttikleri gibi "Tüm süreç okuyucunun konumuna yönelmiştir: okuyucu, metin karşısında bir konuma yerleştiği sürece metni okurken bir anlam oluşturabilir."

Televizyon haberi önemli ölçüde *gerçekçi* bir söylemdir. Gerçekçi anlatı burjuva toplumunda dilin egemen kullanılma biçimidir. Bu öyle bir biçimdir ki içinde;

"Dil, gerçek dünyayla aynı olan, onun için varolan bir şey gibi görülür. Gerçekçi yazının işi, bu felsefi görüşe göre, gerçeği taklit etmek, gerçekliğe eşit bir şey olmaktır..." (Coward ve Ellis, 1977, s. 47)

Gerçekçilik (realizm), böylece, gösterenler (basitçe söylersek sözcükler veya diğer semboller), gösterilenler (kavramlar) ve bunların dil dışı "gerçek dünyaya ait" göndermeleri arasında bir özdeşlik (veya en azından bir tekabüliyet) kurmayı amaçlar. Fakat böyle bir özdeşlik bir illüzyondur, çünkü herhangi tek bir dilin içinde bile bir gösteren doğrudan tek bir gösterilene bağlanmaz ve bu nedenle tek bir gönderge ile ilişkilendirilemez. Hartley'in belirttiği gibi (1982, s. 22) "işaretlerin sabit içsel 'anlamları' yoktur, fakat kullanım sırasında gerçekleşen anlam-potansiyelleri vardır." Dahası, farklı diller, gerçekliği kesen, biçimlendiren farklı gösterilen dizgeleri üretebilir. En iyi bilinen örnek, bizim dilimizdeki "kar" sözcüğünün yerine Inuit dilinde birden çok sözcüğün yer almasıdır. Kavramlar, veya gösterilenler dilin bir ürünüdür, "orada duran dünyanın farklı parçalarına tekabül eden doğal olarak verili şeyler değildir." (Hartley, s. 16).

Gerçekçilik dilin üretkenliğini gizlemek gibi bir işleve sahiptir. Gerçekçilik, kapitalist pazara benzer biçimde ürünü vurgular ve üretim sürecini baskı altına alır. "Gerçekçiliğin, üretimin karmaşık yapısı içinde dilin belli bir kullanımı içinde üretildiği" hiçbir zaman sorun edilmez, sorun edilen "bir illüzyon, hikaye, içeriktir" (Coward ve Ellis, 1977, s. 46-47). Gerçekçi anlatı bir yazarın sesi gibi durmaz, tersine "kaynağı, konuşan gerçeğin ta kendisiymiş gibi bir izlenim yaratır" (s. 49).

Screen dergisinde yer alan bir makalede Colin MacCabe (alıntılayan Woollacott, 1982, s. 106) "klasik gerçekçi metni", "metni oluşturan söylemler arasındaki hiyerarşi ve bu hiyerarşinin ampirik doğru nosyonu ile tanımlanması" ile özdeşleştirir. Gerçekçi romanın içinde bir söylem, yazarın söylemi hakikatin sesi gibi sunulur; diğer söylemler (örneğin, belli karakterler) buna bağımlı konumdadır, marjinalize edilir, bütünlüklü bir perspektif olarak sunulmaz. MacCabe'nin görüşüne göre klasik gerçekçi metnin en önemli özellikleri şunlardır:

"öncelikle, gerçeği çelişkili bir şey olarak ele almakta yetersiz oluşu ve ikinci olarak özneyi 'egemen bakış açısı' ile ilişkili bir biçimde konumlandırması. Klasik gerçekçi metnin egemen söylemi, daha alt konumda kalan söylemlerin kapanmasını etkiler ve okuyucu 'her şeyin açıkça kavranacağı' bir yere konumlandırılır. Bu, metnin anlamlandırma pratiğinin gözlerden bütünüyle kaçması ve anlamın inşa sürecinin gizlenmesi ile mümkün olur." (Woollacott, 1982, s. 106)

Aynı şey TV haberleri için de geçerlidir. Ajansın veya muhabirin sesi hakikatin veya doğrunun sesidir. Sadece o, kameraya doğrudan bakıp seslenerek veya arka ses biçiminde haberleri tanıtmak veya tamamlamak ayrıcalığına sahiptir. Diğer görüşmeciler ve aktörler bu erişim sıradüzeni içinde daha alt sıralarda yer alırlar.

Alan araştırmalarının bulguları, televizyonun en güvenilir haber kaynağı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu durum, aracın söze dayanan anlatısı ile söylemin görsel düzlemi arasında kurulan ilişki ile ortaya çıkan gerçekçiliği oluşturmadaki gücü tarafından sürekli

ve tutarlı biçimde desteklemektedir. Sözel anlatı sürekli olarak anlamı "kapatma" yönünde hareket eder, yorumun hafifçe açık kalan uçlarını sıkıca bağlamaya çalışır ve toplumumuzun resmini, fikir ayrılıklarının kurumsallaştığı ancak kökensel çelişkilerin yer almadığı bir şey olarak çizer. Görsel söylem bir anıdalık duygusu yaratmayı amaçlar, bu, "siz-de-orada" anlatılan olayları gözünüzün önündeymiş gibi izliyorsunuz duygusudur. Film, anlatının doğruluğunun bir garantisi gibidir. Buna bağlı olarak, TV haber sunumunda yazı işlerinin karışımı en aza indirgenir. Örneğin, TV haberlerinin üretiminde yol gösterici olarak çokça kullanılan bir metinde, yeni yetişmekte olan gazeteciler, "izleyicinin ilgisini içerikten uzaklaştıran ve dikkati yazı işlerinin denetim sürecine yönlendirecek teknikleri" en aza indirmeleri konusunda uyarılmışlardır (Green, 1969, s. 131). Öysa "içerigin" bir kısmını da örgütsel olarak gazetecilere dayatılan haber yazma kodları oluşturur. Walter Cronkite'nin çok iyi bilinen "Ve her şey olduğu gibidir" deymi TV haberlerinin gerçeği yeniden kurmadaki iddiasını yansıtır.

Gerçekçiliğin burjuvaziye ait bir şey olup olmadığına ilişkin tartışma bir yandan sürerken (Woollacott, 1982, s. 107), TV gerçekçiliği, kapitalist toplumsal ilişkileri çeşitli biçimlerde desteklemektedir. Dahası, gerçek dünyanın, TV'nin sözel ve görsel işaretler sistemi içinde (illüzyon biçiminde) yansıması, televizyonun egemen toplumsal ilişkileri doğallaştırmasının bir önkoşulu olabilir. Dahası, televizyonun gerçekçiliği, izleyicileri konumlandırma veya bir yere yerleştirme arayışının biçimleri açısından da önemlidir. Daha önce, Connell'in izleyici/dinleyicinin edilgin bir gözlemci olarak konumlandığına; haberin sadece bir tüketicisi olduğuna; kamunun, aktif ve yönlendirici politikacılar, sendika başkanları, militanlar vb. tarafından kendisine bir şey yapılan bir üyesi olduğuna ilişkin görüşlerine değindik. Habercilikteki "tüketici bakış açısı" çok açıktır, örneğin TV haberlerinde grevlerin hizmetleri aksatması üzerinde çok fazla durulması sonucunda oluşan tematik sıradüzen içinde işçiler olarak çıkarlarımız, tüketiciler olarak çıkarlarımızın çok arkasında kalmıştır. Gerçekçilik, izleyicinin pasif bir tüketici olarak konumlanmasına, onun anlam düzeyinde de üretime katılmasını

reddederek katkıda bulunur. Böyle bir konumlanma, malların kitleye pazarlanmasında reklamcılığı bütünleyen bir şey olarak görülebilir. CBS Akşam Haberleri üzerine yapılan bir çalışma sonucunda Bill Nichols'un (1981, s. 175) iddia ettiği gibi; "programın yapısı duyguları yükseltmeye değil sakinleştirmeye çalışır; 'orada olup biten' şeye pek fazla karışmamalıdır tarzında bir önerme sürekli haklılaştırılır". CBS haberlerini reklamlarla karşılaştıran Nichols şöyle devam eder:

"Nasıl ki bizden (haberler sırasında) sadece bakmamız ve edilgen durmamız istenmekteyse, tam tersine burada (reklamlar sırasında) bizden bakmamız ve harekete geçmemiz isteniyor. Bizden bir şey yapmamız isteniyor, değiştirmemiz, bir şeyi geliştirmemiz isteniyor. Fakat geliştirmemiz istenen şey dünya değil, kendi özel durumumuz veya kendimiz. Ve bu geliştirme veya iyileştirme manevi bir çaba veya siyasal mücadele gerektirmiyor, basitçe malları tüketmemiz isteniyor."

"Bu süreçte değerlerin bir tür yer değiştirmesi ortaya çıkar. Gerçek varoluş koşullarımızın ne olması gerektiğine ilişkin haberler, kapanmanın etkisiyle dolayımlanan ve noktalanan, neredeyse düşsel bir şeye dönüşür. Ticari mesaj, ki o da düşsel bir mesajdır, gerçek gibi konumlanır; yaşamlarımızın bir parçası, kontrol edebileceğimiz ve değiştirebileceğimiz bir parçası gibi sunulur." (Maaret Koskinen, alıntılan Nichols, 1981, s. 175-176)

Eğer reklamlar bizleri bireysel tüketime yönleltmek üzere bir tatminsizlik uyandırıyor, haberler için "her şeyin olduğu gibi hali" dir diyebiliriz. Bizim dikkatimizi, siyasal eylem olasılıklarından uzaklaştırıp özelleşmiş tüketime yönlendirirken haberler ve reklamlar, birbirlerini tamamlayan birer karşı kutup gibidir: her ikisi de izleyicileri depolitize olmuş tüketiciler olarak konumlandırır.

Skirrow (1979, s. 35) konumlanma analizini daha farklı fakat bunu tamamlayan bir yöne taşır. TV haberleri, izleyicilerin yargısı için olayları görünürde yansız olarak sunduğunu iddia ederek, izleyiciye "sunulan eylemlerin üstünde ve dışında olma ve olan bitenle tanrısal bir ilişki kurma" duygusu verir. Böyle bir konum,

kapitalizmin öznelere, kendilerini, özerk, serbest, kendi kaderlerini belirleyebilme gücüne sahip bireyler olarak hissederek; eşit, özgür bireyler arasında mübadele ilişkileri olarak görünüm kazanan sömürü ilişkilerine gönüllü olarak teslim etmesi ile uyuşur.

Yukarıda sözünü ettiğimiz yaklaşımlar, esnek, spekülative ve deneyerek anlamaya yönelik girişimler olarak ele alınmalıdır. Fakat, bunlar açık bir biçimde TV haberlerinin yansızlık ve nesnellığe ilişkin biçimlerinin, "yanlı" haberciliği *onlara karşı bir şey* olarak tanımlamamız gereken temel ölçütler olmak yerine, televizyonun ideolojik işleyişinin önemli bir parçası olduğunu önermektedirler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Devlet uzun zamandır, yayıncılıkta, dengeliğin ve doğruluğun varolan tanımlarını idretmektedir. Yanlılık araştırmaları, nesnellığın gazetecilerin kendilerine ilişkin mesleki tanımlarının bir parçası olduğu günden bu yana sürmektedir, ve medya kuruluşları "yansızlığı" telkin etmenin kendi siyasal ve ekonomik çıkarlarına hizmet ettiğini gördüğü sürece (kendi içerik çözümlemelerini kendileri yaparak haberdeki dengeliği sağlamaya çalışma noktasına kadar, Lower, 1970) devam edecektir. Ancak ardında yatan kuramsal temeller ciddi biçimde sarsılmaktadır. Artık hiçbirimiz, toplumsal ve siyasal dünyada, yansız, nesnel ve mesafeli bir iletişim olasılığını düşünememekteyiz. Eğer gerçekten de nesnellığe ilişkin retorik ve biçimler egemen siyasal çerçeveleri yeniden üretmeye yardım ediyorsa, veya medya izleyicisini edilgen gözlemciler ve tüketiciler olarak konumlandırıyorsa, nesnellik bir ölçüt olarak medyada ideolojinin karşıtı bir şey gibi görülmemelidir. Artık haber içeriğinde "yer alan" ideolojiyi okumak için yetersiz ve spekülative yöntemlere güvenemeyiz.

Peki o zaman, haber medyasını siyasal ve ideolojik bir kurum olarak çözümlemek için tekerleği yeniden mi keşfetmeliyiz? Yanlılık ve nesnellik kavramlarını büsbütün terk mi etmeliyiz? Bu kavramları tartışmaksızın, haber sunumunu değerlendirmek için bir ölçüt olarak benimsemek, medyayı egemen siyasal güçlerden yana bir tavırla

denetlemek demektir. Bu kitle iletişimine eleştirel biçimde yaklaşanlar için tatmin edici bir tutum oluşturmaz.

Diğer yandan, yanlılık ve nesnellik popüler ve siyasal tartışma ortamı içine öylesine yerleşmişlerdir ki bunları bütünüyle göz ardı etmek bir anlamda yalıtılmak anlamına gelir. Bu kavramlar normatif ve ampirik yararları olmayan kavramlar da değildir. On dokuzuncu yüzyılın propagandacı gazeteciliğine karşı büyük bir olasılıkla ortodoks bir nesnelliği tercih ederiz. Ve ne zaman haber üreticilerinin partizan önyargıları veya kişisel çıkarları haber içeriğini etkilese, biz bundan haberdar olmak isteriz. Bundan da önemlisi, yanlılık kavramı, yetersiz de olsa, popüler tartışma içinde gazeteciliğin sınıflı toplumda ideolojik etkilerine ilişkin bir tartışma başlatmıştır.

Ben, elimizdeki kavramı büsbütün elden kaçırmak yerine, araştırmaların iki farklı yönelim içinde doğru ve verimli bir biçimde gelişebileceğini önermek istiyorum. Birincisi, yanlılık ve nesnelliği, kendileri birer araştırma konusu olan retorik araçlar ve pratiğe ilişkin normlar haline getirmek, ancak onları diğer nesneleri (örneğin haber içeriğini) yorumlayacağımız ölçütler olarak görmemek. Aşağıdaki önerilen araştırma yönelimleri alana yeni şeyler katacaktır kanısındayız:

1. Bruck'un öne sürdüğü gibi (1981, s. 17), "biz yanlılık retorığının politikasını araştırabiliriz, yanlılık sorununu kimlerin, ne zaman ve neden ortaya attığına bakabilir ve bu kavramı ortaya atanların söylemleri ve bu söylemlerin ardında yatan çıkarları araştırabiliriz". Haber üretim süreci üzerine odaklanan araştırmalar da bu konuda katkılar sağlayabilir. Bu alanda bazı ilginç girişimler gözlenmektedir. Gitlin (1980, s. 269-282), gazeteciliğin, hegemonik ideolojiye bazı açılmalar getirdiği normal haber üretimi pratiklerinin kesintiye uğradığı siyasal kriz durumlarında, medya yöneticileri ve politikacıların konuya karışmalarının rolünü tartışmıştır. Dreier'de (1982) buna benzer bir çalışma yapmış, Amerikan medyasında 1970'lerde algılanan girişimci karşıtı yanlılığını sınırlamak amacıyla

"özel girişimin önde gelenlerinin ideolojik olarak harekete geçişlerini" incelemiştir.

2. Kavramı demistifiye etmek ve yine kavrama ilişkin yansız bir yaklaşım olmadığını ortaya çıkarmak amacı ile Shudson'un (1978) gazetecilikte nesnelliğin tarihsel, felsefi ve politik-ekonomik kökenlerine ilişkin yaptığı incelemelerinin izinden yürümeyi de bir yol olarak seçebiliriz. Nesnelliğin toplumsal ve pratiğe ilişkin sonuçlarını inceleyebiliriz. Gazeteciler nesnellikten ne anlıyorlar? Nesnelliği pratikte nasıl uyguluyorlar? Nesnellik, kendi "politikalarını" yürürlüğe koymak isteyen medya sahipleri ve yöneticilerinden gelen baskıları durdurabilecek kadar güçlü bir norm mu? Gazetecilik okullarında yetişenlerin gazetecilik işinde gittikçe daha fazla sayılarla istihdam ediliyor olması bu mesleki normun tesisini teşvik etmekte midir? Tuchman'ın (1971-72) gazeteciliğin "stratejik ritüelleri" üzerine girdiği tartışma, nesnelliğin gazeteciler için ne anlama geldiğini bir ölçüde ortaya çıkarmıştır. Ancak Bruck'un belirttiği gibi (s. 18) Tuchman'ın etnometodolojiyi bir yöntem olarak benimsemesi bulgularını daha geniş bir toplumsal çerçeveye taşımasını engellemiştir. Nesnelliğin gazetecilikte enformasyonun, konuların ve imajların yapılanması ve yayılması açısından sonuçları nelerdir?

Medya araştırmalarında ikinci önemli yönelim "yanlılık" kavramının yerine "yapısal eğilim" in kullanılmasıdır. Böylece yansız bir iletişim olabileceği anlayışını terk ederek, çarpıtmayı dengeleyecek ölçütler arama saplantısından da kurtuluruz. Bunun yerine, yapısal eğilimlerin çeşitli ortaya çıkış biçimleri ve haberi yapılandıran ilişkiler üzerine odaklanılır. Bu faktörlerin arasına partizan sempatiler veya siyasal önyargılar da girmektedir. Haber değerini oluşturan ölçütler, aracın teknolojik özellikleri, haber üretiminin mekana ilişkin yapılanması, bütçe sınırlılıkları, yasal sınırlandırmalar, kaynaklardan gelecek enformasyona ulaşabilme şansı, seslenilen izleyiciye ussal ve eğlendirici bir hikaye anlatma gereksinimi, izleyiciyi reklamcılara satmaya yönelik ticari yaklaşım doğrultusunda haberi paketleme ve toplumsal ve siyasal olayların görünüm biçimleri de yapısal eğilimi oluşturan süreç ve pratiklerin

arasındadır. Bütün bu faktörler medyanın bir ideolojik kurum olarak işlevini biçimlendirir.

Yukarda ideoloji kavramsallaştırmalarının içinde yer alan üç yaklaşımın medya çalışmaları için açılımlar sağlayan yaklaşımlar olduğunu belirtmiştim: haber tarafından pekiştirilen ve yerleştirilen "çerçeveler" veya toplumsal varsayımlar dizgesi; toplumsal ilişkilerin "doğallaşmış" olması; ve izleyicilere haber metinlerinde seslenilip belli konumlara çağırılması. Benim önerim, haber üretim sürecinde karşılaştığımız yasal yönelimlerin ve zorunlulukların sonuçları açısından anlaşılabilmesi için bunların bir veya daha fazla ideolojik düzeyle ilişkilendirilmesinin gereğidir.

Halen medya çalışmaları ve ideoloji sorununa ilişkin bazı çözülmemiş soru işaretleri vardır. İlk olarak, araştırmacılar haber çerçevelerine ilişkin bulgularını nesnellikten ayrılmayı kınamaya döndürdüklerinde, yanlılık paradigmasını yeterli bir biçimde aşmakta başarısız olmuşlardır. Bunlar, medyanın yansızlık iddialarının seçimlere ilişkin olarak tanımlanmasının sınırlı bir yaklaşım olduğunu göz ardı ederler. Gazeteciler hiç bir zaman polis ve suçlular, seçilen milletvekilleri ve militan kuruluşlar veya parlamenter partiler ve radikal protestocular arasında yansız bir konumda olduklarını iddia etmemişlerdir, bu nedenle neden yanlılığı göstermek amacıyla çok fazla uğraşılıp durulsun? Örneğin, Glasgow Üniversitesi Medya Grubu (1980), İngiliz televizyon gazetecilerinin İşçi Partisi yönetimimin politikası olan ücret sınırlamalarının arkasında yatan ücretlerin itmesine bağlı enflasyon bakış açısını benimseyip, yeniden ürettiğini vurgulamıştır. Bundan yola çıkan araştırmacılar, haberin nesnel ve yansız olmaktan çok uzak bir biçimde iktidar sahiplerinin toplumsal varsayımlarını ürettiğini belirtmişlerdir. Connell (1980b) gazetecilerin yansızlık çabalarının bir sonucunun da iktidarda olanların söylemlerinin medyada yeniden kurulması olduğunu belirtmiştir.

"İdeolojik yanlılık" araştırmalarının ikinci bir sorunu, medya sunumlarının toplumsal gerçekliği çarpıttığına ilişkin tezlerini desteklemedeki başarısızlıklarıdır. Araştırmacılar kimi zaman,

kendilerinin en beğendikleri yaklaşımın gözlüklerini takarak, toplumsal olguların medyada sunumuna, örneğin sapkınlığın sunumuna karşı bir tavır alırlar (Anderson ve Sharrock, 1979, s. 371-372). Medya eğitimi alan öğrenciler de, haberi diğer metinlerle veya açıklamalarla karşılaştırırlarken, anlamlandırma biçimlerinin toplumsal olarak inşasının diğer biçimlerini fazla dikkate almaksızın, haberde bir çarpıtma olup olmadığına karar verirler.

407 sayılı
Bununla ilgili bir başka eğilim de, haberi yetersiz bir sosyoloji veya sadece bir propaganda biçimi olarak ele alarak eleştirmektir. Böyle bir eleştirinin önkoşulu, haberin özgünlüğünü, örneğin amacın izleyiciye günlük olaylar hakkında "bilgi sağlamak" değil, ama onlarla "tanıştırmak" olduğunu görmezden gelmektir.

Son olarak, ideolojik yanlılık konusunda çalışan kuramcılar medya çerçevelerini üretim koşulları ile ilişkilendiren mekanizmaları tanımlamakta başarısızdırlar. Araştırmacı basitçe "toplumsal bağlamın özellikleri ile medya çıktısının özellikleri arasında bir örtüşme olduğunu" öne sürebilir (Anderson ve Sharrock, 1979, s. 373). Böylesi bir kolayca kaçma eğilimi belli bir haber çerçevesinin sorumluluğunu "yönetici sınıfa" sorgusuz sualsiz atfetme eğilimini de içine alır, ve bu yolla yönetici sınıfın kültürel üretim araçlarını kontrol ettiği tezi pekiştirilir. Bu tür bir sınıf indirgemeciliği ona çok benzeyen siyasal model kadar yetersiz açıklamalar sağlar. Yapısal eğilimler ile bunların ideolojik sonuçları arasındaki ilişkileri saptama çabasını taşıyan bir yaklaşım bu tür bir indirgemecilikten uzak durmayı amaçlar.

Medya çalışmalarında "yanlılıktan" "ideoloji" kavramına kayış hiç bir biçimde basite kaçan ve çelişkilerden kurtulamayan açıklamalara karşı bir garanti oluşturmaz. Yine de bu kavramsal dönüşüm gazeteciliğin siyasal rolünü kavramak açısından önemli bir yönelimdir.

Eğer sadece haber içeriklerini çözümleme yoluyla ideolojik yönelimleri sergilemek istiyorsak, geleneksel yanlılık araştırmalarının, haberde karşı taraflara ayrılan yeri veya bildirimlerin yorumsal yönünü karşılaştıran didaktik yöntem bilimsel

yaklaşımını aşmamız gerektiği açıktır. Gözlenebilen içerik pek çok farklı yönden ideolojik öneme sahiptir, örneğin seçilen veya dışarıda bırakılan konular; erişimine değişik düzeylerde izin verilen kişiler veya kurumlar; kullanılan dil ve sözcükler (örneğin toplumsal olguları etiketlerken); kullanılan açıklayıcı ve yorumlayıcı temalar ve bunların arasındaki ilişkiler; ve sözel olmayan stil özellikleri...

Ancak, ne bu tür çeşitlendirilmiş bir içerik çözümlemesi, ne de altta yatan kodların yapısal analizi varolan okuma yöntemlerinin tüm eksiklerini gideremez. Bu okuma yöntemlerinin spekülative doğası ve belli bir ideolojik formasyonun medya metinleri içinde görünümüne kavuşma biçimleri hakkında öne sürülen varsayımların bir kuramsal bakış açısı ile bütünleşmemesi bu eksiklerin belli başlıcalarıdır. Sumner (1979, s. 238-245) haberdeki (veya diğer kültürel metinlerdeki) ideolojiyi okumak amacı ile "tarihsel maddeci" bir yöntem önermiştir. Sumner'ın yönteminde çözümlenmesi gereken sadece medya metinleri olmayıp, bu metinlerle birlikte ideolojinin içsel mantığının, içinde olduğu tarihsel koşulların, görünüm kazanma biçimlerinin, haber medyasının içsel belirleyicilerinin ve toplumsal bağlamının anlaşılmasının gerektiği vurgulanmaktadır. Bunun ayrıntılı ve kapsamlı bir girişim olduğu açıktır. İçerik üzerinde duran araştırmalarla karşılaştırıldığında, haber çerçevelerinin (veya tercih edilen okumaların) toplumsal bağlam içinde oluşma sürecine ilişkin örnek olay analizlerinin, medyanın ideolojik bir güç olarak anlaşılmasına çok fazla şey kattığını iddia etmek pek de doğru olmaz. Konuya ilişkin olarak bu makalede daha önce belirtilen çalışmalar, haber metinlerinin farklı okuma biçimlerine, medya ve 1960'ların Yeni Sağ hareketinin etkileşimine, İngiltere'de "sokak soygunu" olayları üzerine yaşanan "moral paniğin" ortaya çıkışına ilişkin incelemelerdir (Morley, 1980; Gitlin, 1980; Hall et al. 1978).

Son olarak belirtmeliyiz ki, yanlılık paradigmasına karşı çıkışların radikal medya politikaları açısından da belli sonuçları olabilir. Connell (1980b), nesnellığe ve dengeliliğe ilişkin yerleşik anlayışın solun medyaya ilişkin taleplerine bir destek oluşturmadığını iddia etmiştir. (Ne de, genişletildiğinde bunlar "alternatif medya"

pratiklerini destekleyebilirler.) Connell'e göre gereken bütünüyle yeni bir editoryal ölçüttür. Çeşitli sorular ortaya atılabilir. "Propaganda" olarak algılanmayı engelleyecek biçimde böyle bir ölçüt geliştirmek mümkün müdür? İzleyicilerin nesnellik beklentileri alternatif medya pratikleri önünde ne dereceye kadar bir engel oluşturur? Eğer ana damar gazetecilerin kendileri nesnelliği ideolojik bir kavram veya illüzyon olarak kavrarlarsa bunun siyasal sonuçları ne olabilir? Nasıl insan hakları veya eşit fırsatlar gibi liberal retoriğe ait kavramlar radikal yönde harekete geçirilebiliyorsa "dengelik" ve "nesnellik" isteklerinin de benzer biçimde harekete geçirilmesi siyasal açıdan yararlı olmaz mı? Bu sorular ancak ortak bir tartışma ve pratiğin sonunda yanıtlanabilecek sorulardır.

NOT

Yanlılık paradigmasına karşı çıkılırken üzerinde durulan temelleri özetlemeye çalışan bu çalışmada yanlılık kavramına yöneltilen eleştirilerin ardında yatan toplumsal, siyasal ve entelektüel faktörlere derinlemesine yer verilememiştir. Ancak çok kısa olarak şunu söyleyebiliriz; bu eleştiriler bireycilik karşıtı, psikolojizm karşıtı ve davranışçılık karşıtı yaklaşımlara ve büyük ölçüde bu yaklaşımların bilgi bilimsel eleştirisini yapan Fransız yapısalcılığına dayanır. İngiliz-diline Fransa'dan ithal edilen bu yaklaşımlara makalede ancak çok sınırlı biçimde yer verilebilmiştir.

KAYNAKÇA:

Adams, W. C. (1978). Network news research in perspective: A bibliographic essay. W. Adams ve F. Schreibman (Ed.), Television network news: Issues in content research (pp. 11-46). Washington: George Washington University.

Altheide, D. L. (1976). Creating reality. Beverly Hills: Sage

Altheide, D. L., ve Snow, R. P. (1979). Media logic. Beverly Hills: Sage.

Althusser, L. (1971). Lenin and philosophy and other essays. (İngilizceye çev. B. Brewster). New York Nonthly Review Press.

Althusser, L. ve Balibar, E. (1970) . Reading capital. (İngilizceye çev. B. Brewster). Lontra: new Left Books.

Anderson. D. C. ve Sharrock, W. W. (1979). Biasing the news: Technical issues in 'media studies'. Sociology, 13, 367-385.

Barthes, R. (1967). Elements of semiology. (İngilizceye çev. A. Lavers ve C. Smith). New york: Hill and Wang.

Belkai, J. (1979). A critical assessment of media studies. Alternate Routes, 3, 94-127.

Bennett, T. (1982). Media, 'reality,' signification. T. Bennett. J. Curran, M. Gurevitch ve J. Woollacott (Ed.), Culture. society and the meida (s. 287-308). Londra: Methuen.

Black, E. R. (1982). Politics and the news: The political functions of the mass media. Toronto: Butterworths.

Boorstin, D. J. (1980). The iniage: A guide to pseudo-events in America. New York: Atheneum.

Breed, W. (1955). Social control in the newsroom. Social Forces, 33, 326-335.

Bruck, P. A. (1981). The social production of texts: On the relation production/product in the news media. Working papers in communications. Montreal: Graduate Program in Communications: McGill University.

Brundage, G. S. (1972). Rationale for the application of the Fairness Doctrine in broadcas news. Journalism Ouarterly, 49, 531-537.

Burgelin, O. (1972). Structural analysis and mass communication. In D. McQuail (Ed.), Sociology of mass communications (s. 313-328). Harmondsworth, İngiltere: Penguin.

Chomsky, N., ve Herman, E. S. (1979). The political economy of human rihgts: Vol 1. The Washington connection and Third World fascism. Montreal: Blacak Rose Books.

Cirino, R. (1971). Don't blame the people. Los Angeles: Diversity Press.

Clark, D. (1980). The state of cultural theory: A review of past and present fashions. Alternate Routes, 4, 105-156.

Connell, I. (1980a). Television news and the Social Contract. S. Hall, D. Hobson, A. Lowe ve P. Willis (Ed.) Culture, media, language (s. 139-156). Londra Hutchinson.

Connell, I. (1980b, August). Review of More bad news. Marxism Today, 30-32.

Coward, R. ve Ellis, J. (1977). Language and materialism. Londra: Routledge and Kegan Paul.

Davis, F. J. (1952). Crime news in Colorado newspapers. American Journal of Sociology, 46, 325-330.

de Camargo, M. (1972). Ideological analysis of the message: A bibliography. Working Papers in Cultural Studies, 3, 123-141.

Doll, H. D. Ve Bradley, B. E. (1974). A study of the objectivity of television news reporting of the 1972 presidential campaign. Central States Speech Journal, 25, 254-263.

Dreier, P. (1982). Capitalists vs. the media: An analysis of an ideological mobilization among business leaders. Media, Culture and Society, 4, 111-132.

Drew, D. G. (1975). Reporters' attitudes, expected meetings with source and journalistic objectivity. Journalism Quarterly, 52, 219-224, 271.

Efron, E. (1971). The news twisters. Los Angeles: Nash Publishing.

Efron, E. (1979). The media and the omniscient class. C. E. Aronoff (Ed.), Business and the media (s. 3-32). Santa Monica, CA: Goodyear.

Epstein, E. J. (1974). News from nowhere. New York: Vintage Books/Random House.

Evarts, D. Ve Stempel, G. H. (1974). Coverage of the 1972 campaign by TV, news magazines and major newspapers. Journalism Quarterly, 51, 645-648, 676.

~~XX~~ Fishman, M. (1980). Manufacturing the news. Austin: University of Texas Press.

~~XX~~ Fiske, J. Ve Hatley, J. (1978). Reading television. Londra: Methuen.

Gibson, W. (1980). Towards a theory of network television news. Social Text, 3, 88-111.

Gitlin, T. (1980). The whole world is watching. Berteley: University of California Press.

~~X~~ Glasgow University Media Group. (1976). Bad news. Londra: Routledge and Kegan Paul.

~~X~~ Glasgow University Media Group. (1980) More Bad news. Londra: Routledge and Kegan Paul.

Green, M. (1969). Television news: Anatomy and process. Belmont, CA: Wadsworth.

Griffith, T. (1974). A few frank words about bias. Atlantic Monthly, 233, 47-49.

Hall, S. (1975). Introduction to Paper voices: The popular press and social change. A. C. H. Smith, E. Immirzi, ve T. Blackwell. Londra: Chatto and Windus.

Hall, S. (1977). Culture, the media and the "ideological" effect. J. Curran, M. Gurevitch ve J. Woollacott (Ed.), Mass communication and society (s. 315-348). Londra: Edward Arnold.

~~XX~~ Hall, S. (1982). The rediscovery of 'ideology': Return of the repressed in media studies. M. Gurevitch, T. Bennett, J. Curran ve J. Wollacott (Ed.), Culture, society and the media (s. 56-90).

Hall, S., Connell, I. Ve Curti, L. (1976). The 'unity' of current affairs television. Working Papers in Cultural Studies, 9, 51-93.

~~X~~ Hall, S., Critcher, C., Jefferson, T., Clarke, J. ve Roberts, B., (1978). Policing the crisis: Mugging, the state, and law and order. Londra: Macmillan.

~~XX~~ Hartley, J. (1982). Understanding news. Londra Methuen.

Hofsletter, C. R. (1976). Bias in the news: Network television coverage of the 1972 election campaign. Columbus: Ohio State University Press.

Hofstetter, C. R., ve Buss, T. F. (1978). Bias in television news coverage of political events: A methodological analysis. Journal of Broadcasting, 22, 517-530.

Holsti, O. R. (1968). Content analysis. G. Lindzey ve E. Aronson (Ed.). The handbook of social psychology (Cilt. 2, s. 596-692). Reading, MA: Addison-Wesley.

International Association of Machinists (1981). IAM project report. Television: Voice of corporate America. The Mechanist'den çoğaltma

Kerrick, J. S., Anderson, T. E. ve Swales, L. B. (1964). Balance and the writer's attitude in news stories and editorials. Journalism Quarterly, 41, 207-215.

Kristol, I. (1975). Business and the 'new class'. The Wall Street Journal, s. 8.

Kuhn, T. (1970). The structure of scientific revolutions. Chicago: University of Chicago Press.

Lang, K. ve Lang, G. E. (1953). The unique perspective of television and its effect: A pilot study. American Sociological Review, 18, 3-12.

Larrain, J. (1979). The concept of ideology. Londra: Hutchinson.

Lawrence, G. C. ve Grey, D. L. (1969). Subjective inaccuracies in local news reporting. Journalism Quarterly, 46, 753-757.

Lichter, S. R. ve Rothman, S. (1981). Media and business elites. Public Opinion, 4(5), 42-46, 59-60.

Lower, e. (1970). Fairness, balance, and equal time. Television Quarterly, 9, 46-53.

Lowry, D. T. (1971). Agnew and the network TV news: A before/after content analysis. Journalism Quarterly, 48, 205-210.

MacLean, E. (1981). Between the lines. Montreal: Black Rose Books.

MacQuail, D. (1977). The analysis of newspaper content. Study for the Royal Commission on the press. Londra: Her Majesty's Stationery Office.

Meadow, R. G. (1973). Cross-media comparison of coverage of the 1972 presidential campaign. Journalism Quarterly, 50, 482-488.

✓ X Molotch, H. ve Lester, M. (1974). News as purposive behaviour: On the strategic use of routine events, accidents, and scandals. American Sociological Review, 39, 101-112.

X ✓ Morley, D. (1976). Industrial conflict and the mass media. Sociological Review, 24, 245-268.

Morley, D. (1980). The 'Nationwide' audience: Structure and decoding. London: British Film Institute.

Nichols, B. (1981). Ideology and the image. Bloomington: Indiana University Press.

Pride, R. A. ve Richards, B. (1974). Denigration of authority? Television news coverage of the student movement. Journal of Politics, 36, 637-660.

Pride, R. A. ve Wamsley, G. L. (1972). Sybol analysis of network coverage of Laos incursion. Journalism Quarterly, 49, 635-640, 647.

Robinson, M. J. (1978). Future television news research: Beyond Edward Jay Epstein. W. Adams ve F. Sch9reiban (Ed.), Television network news: Issues in content research (s. 197-212). Washington: George Washington University.

Robinson, M. J. (1983). Just how liberal is the news? 1980 revisited. Public Opinion, 6(1), 55-60.

Roscho, B. (1975). Newsmaking. Chicago: University Press.

Russo, F. D. (1971/2). The study of bias in TV coverage of the Vietnam war: 1969 and 1970. Public Opinion Quarterly, 35, 539-543.

XX Shudson. M. (1979). Discovering the news. New York: Basic Books.

Sigelman, L. (1973). Reporting the news: An organizational analysis. American Journal of Sociology, 48, 132-151.

Skirrow, G. (1979). Education and television: Theory and practice. C. Gardner (Ed.), Media politics and culture: A socialist view (s. 25-39). Londra: Macmillan.

Stempel, G. H. (1969). The prestige press meets the third-party challenge. Journalism Quarterly, 46, 699-706.

Stevenson, R. L., Eisinger, R. A. Feinberg, B. M. ve Kotok, A. B. (1973). Untwisting the news twisters: A replication of Efron's study. Journalism Quarterly, 40, 211-219.

Sumner, C. (1979). Reading ideology, Londra: Academic Press.

Tuchman, G. (1971/72). Objectivity as strategic ritual: An examination of newsmen's notions of objectivity. American Journal of Sociology, 77, 660-679.

 Tuchman, G. (1978). Making news. New York: The Free Press/Macmillan.

Weaver, P. H. (1972). Is television news biased? The Public Interest, 26, 57-74.

Wollacott, J. (1982). Messages and meanings. M. Gurevitch, T. Bennett, J. Curran ve J.

Wollacott (Ed.), Culture, society and the media (s. 91-111). Londra: Methuen.